Scanned with CamScanner

ترتیب

سالانہ چندہ

پانچ روپے

فی پرچہ

ایک روپیہ

سہ ماہی

سرائیکی

بہاولپور

ایڈیٹر
سید نذیر علی

مدیر معاون :-
صادق بشیر

جلد نمبر ۱	جولائی ۱۹۶۷ء مطابق ربیع الاول ۱۳۸۷ھ	شمارہ نمبر ۲

عرفانیات

سب نسبت یار نوں سوہندی ہے
ہر حال کنوں ہر گال کنوں

پتھر مٹی کا ایک کوٹھا۔ کم خرچ بالانشین۔ بڑے نام ہی نہیں سچ مچ بیت اللہ بنا بیٹھا ہے آخر ایسا کیوں ہے ؟ ع:۔
گر خدا کعبہ میں رہتا ہے تو بُت خانے میں کون ؟
امتحان کی جتنی بڑی جسقدر حد ہوتی ہے انعام کی اتنی ہی بڑی انتہا ہوتی ہے سیدنا حضرت اسمٰعیل کی وادی غیر ذی ذرع میں آزمائش و پرورش خانہ کعبہ کی عبادت سبھی طمانت سبھی کس دکھ کی دوا ہے کس دعا کا اثر ہیں ؟ پورے انہماک کے ساتھ سوچنے والی باتیں ہیں ؛ ـــــ کائنات کا ہر منصوبہ، ہر ذرہ ہر دکھ ہر سکھ۔ دن کی روشنی۔ رات کی تاریکی ظالم افراد و اقوام کے ظلم و ستم مظلوم اقوام کی بے بسی بصبر و برداشت۔ قحط و کال۔ عروج و زوال۔ امراض و اموال۔ وہم و جنجال۔ دراصل نعمت۔ احسان۔ انعام و اکرام ہی ہیں۔ ع گر مہرباں نہیں تو نا مہرباں نہیں

دلشاد احمد پوری

ملے نکھ حضور دا

صہبا - مشک رح - صراحی - سبو مایہ حور دا
ہر پیک پاک راز رکھے جلوہ طور دا

مستاں دی نیک بختی جو مے خانہ کھل گیا
لازم ہے حمد مالک رب غفور دا

مے نوش ہوش کر کہ مقام انتظار ہن
دستہ دراز باقی عقل دے عبور دا

مستی دا دور جام الستی توں ودھ پیو دے
ساقی پیالہ پھیر ڈتے شراباً طہور دا

رندی توں راز کیف دی پچھ زاہدا خبر
بن ذوق زہد ساز ہے فتنہ فتور دا

مے پی جو دل دماغ دے انوار کھل ونجن
جھوٹے توں جھوٹا آوے نشے تے سرور دا

فیراں دراز ساغر مینا دی رب کرے
کوثر بہشت تک ہے عقیدہ شکور دا

[illegible] پی کہ جوشش نیا مست تاک رہے
[illegible] و اللہ لگے تاں [illegible] حضور دا

درسِ قرآن

الذین یؤمنون بالغیب ۰

او لوک جیڑھے غیب تے ایمان رکھیندے ہن

"یؤمنون بالغیب" . . . . مقام مدح دا مطلب ہے بمقابلہ تعریف

مدح اوں ویلے کیتی ویندی ہے کہ جیڑھے ویلے صفت دا فرق ہووے۔ جیویں "او لوک جیڑھے امیر ہن" دا مطلب ہے او لوک جیڑھے عام مزدوراں کنوں بہوں زیادہ دولت رکھیندے ہن (عام مزدوراں بتایا اوں کنوں گھٹ دولت رکھن والیاں کوں ہرگز امیر نئیں آکھیا ویندا) ہیں واسطے مدح دے کیتے صفت دا امتیازی ہووݨ شرط ہے۔ تے جیڑھی صفت دے مدار تے احکم الحاکمین ہووݨ اوں صفت کیتے نہ صرف دا فرق ان شرط ہے۔ خالص ہووݨ وی ضروری ہے۔ جو اللہ تعالیٰ دے حضور وچ قبول ہووݨ کنوں وی وہ مدح دا درجہ پا ونجے

ایہو جئیں مدح دا حق دار بݨن کیتے ضروری ہے، کہ "یؤمنون بالغیب" دی صفت کوں چنگی طرحاں سمجھیا ونجے۔ ایں صفت دے ڈو حصے ہن، ہک "غیب" تے ڈوجھا اوندے اُتے ایمان"

غیب او ہے جیڑھا نظر نہ آوے۔ اوندیاں ڈو قسماں ہن۔

(۱) غیب مدلل ۔ او لکیاں ہوئیاں ہستیاں جیندے کیتے اللہ تعالیٰ تے اوندے رسول نے دلیل نال ڈسایا ہووے پر او ظاہر نظر نہ آون ۔

(۲) غیب غیر مدلل او لکیاں ہوئیاں ہستیاں جنہاں دے کیتے اللہ تے اللہ دے رسول دے علاوہ کہیں بئے نے دلیل دے بغیر ڈسایا ہووے ۔

ایمان دیاں جیڑھیاں مختلف گالھاں ہن ؛

اللہ تعالیٰ تے ایمان — اوندے فرشتیاں تے ایمان

اوندے کتاباں تے ایمان . اوندے رسولاں تے ایمان

چنگی مندی تقدیر   مرن دے بعد اُٹھاوݨ

تے   ڈینہہ قیامت تے ایمان .

انہاں پنج شرطاں وچوں اللہ تعالیٰ دی ذات ، فرشتے تے قیامت دا ڈینہہ تاں غیب وانگ ہن۔ پر اللہ دیاں کتاباں قرآن ۔ انجیل ۔ توریت ۔ زبور وغیرہ تے اللہ دے رسول آدمؑ ۔ نوحؑ ابراہیمؑ وغیرہ تے حضرت محمد رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم تاں ظاہر ہن۔ انہاں کوں اپنے اپنے زمانے وچ ہزاراں تے لکھاں بندیاں نے اپنیں اکھیں نال ڈٹھا ہا۔ ول انہاں کوں غیب کیویں آکھیا گیا۔

اے سوال ہک عام دماغ وچ ضرور اُبھردے ایکوں سمجھݨ کیتے جے تھوڑا جیہاں سوچیا ونجے تاں پتہ لگسی جو اللہ دیاں الہامی کتاباں دے ورقے تے مس نال لکھے ہوئے حرف عام لوکاں دی نظراں وچ تاں آ ویندے ہن ، پر انہاں لفظاں دے معنیاں دا مطلب ایجھا گجھیاں ہویا ہے جو انہاں دے سمجھن کیتے جتنی وی ول ول انہاں کوں پڑھیا ونجے ہر پھیرے تے اللہ سائیں پڑھݨ والے تے نت نویں راز ظاہر کریندے ۔ تے اے راز اتنی وافر ہوندن جو کڈاہیں مکݨ تے نہیں آندے ۔ ہیں سانگوں اللہ تعالیٰ دی الہامی کتاباں کوں وی اللہ سائیں نے "غیب" ڈسیا تے انہاں اتے ایمان رکھن آوݨ ہک شرط رکھی ہس۔

ہیں طرحاں اللہ تعالیٰ دے پیغمبراں دے ظاہری بندیاں والے ہتھ ۔ پیر ۔ نک ۔ کن ۔ اکھ تاں سارے لوکاں نے ڈٹھے پر انہاں دی "شان رسالت" وچ ایجھیں راز لکے ہوئے ہن ۔ جو جیں جیں کوئی ویدا طالب انہاں دی زیارت کیتے کوشش کریندا ہے توں توں او زیادہ "تجلیات رسالت" نال متوتر تھیندا ویندا ہے ۔ ایہہ راز رسالت دی الہامی کتاباں دے راز دا اجھوݨ ان کھٹ خزانہ ہن ۔ ہیں واسطے آکھیا گیا ہے جو رسولاں دی رسالت تے وی ایمان بالغیب رکھیا ونجے ۔

ایں عقیدہ کوں سمجھݨ کیتے حضرت ابو الحسن صاحب خرقانی رحمۃ اللہ علیہ نے اوں ویلے ڈسیا ہئی ، جیڑھے ویلے سلطان محمود غزنوی نے انہاں دے حضور وچ حاضر تھی تے سوال کیتا ہئی جو یا حضرت اے معاملہ کیویں ہے جو حضرت بایزید بسطامی رح نے ارشاد فرمایا " جیڑھا شخص انہاں کوں ڈیکھ گھنسی ۔ دوزخ وچ نہ ویسی ۔ اے کیویں تھی سگدے جو ابو لہب جیں خود آقائے نامدار رسالت مآب صلعم کوں ہزاراں دفعہ ڈٹھا ہا ۔ پر ہوندے دوزخی ہووݨ کیتے قرآن پاک گواہی ڈیندا ہے ۔

حضرت خرقانی رح نے محمود غزنوی کوں سمجھایا کہ ابو لہب نے اپنے بھتریجے محمد بن عبد اللہ کوں تاں ڈٹھا ہا ۔ پر شان محمد رسول اللہ صلعم کوں نہ ڈٹھا ہا ۔ جے انہاں دی شانِ رسالت ڈیکھ گھندا تاں دوزخ وچ نہ ویندا ۔ ٹھیک ہیں طرحاں جناب بسطامی رح دا ارشاد وی انہاں دی شان ولایت کوں ڈیکھ گھنݨ نال ہا ۔ انہاں دے ظاہری بُت کوں ڈیکھ تے دوزخ کنوں بچݨ دا کیناں ہا ۔

ہیں سانگوں معلوم تھیا جو شانِ ولایت تے اوں کنوں کتھائیں زیادہ شانِ رسالت نے "شانِ کلام الٰہی" ڈو ہیں

رازِ الٰہی ہن۔ تے انہاں تے بن ڈیکھے ایمان گھن آوݨ ضروری ہے۔ جو "الذین یؤمنون بالغیب" دی قطار وچ شامل تھیوݨ ممکن تھی سگے۔

لوظ "غیب" دی ایں تشریح دے بعد لوظ ایمان داوی واضح ہووݨ ضروری ہے۔ ایندیاں ڈو قسماں ہن۔

ایمان کامل تے ایمان ناقص یا
ایمان کافی تے ایمان ناکافی یا
ایمان مؤثر تے ایمان غیر مؤثر

ایں فرق کوں سمجھݨ کیتے ہک مریض دی نال ڈتی ہوئی حالت تے توجہ کیتی ونجے تاں مسئلہ آسان تھی ویندا ہے۔

ڈاکدار (ڈاکٹر) جیں ویلے ہک مریض دی حالت ڈیکھ تے اوندے کیتے تجویز (تجویز) کریندا ہے جو اوندے مزاج دی مناسبت نال اوندے کیتے نندر دیاں گولیاں کھاوݨ چنگا ہوسی۔ تاں مریض کیتے ترے رستے ہن۔

۱۔ مریض ڈاکدار دے آکھے دی پرواہ نہ کریندیں ہوئیں نندر دیاں گولیاں کھاندا رہے تے انار نہ کھاوے۔ مطلب اے مریض نے ڈاکدار دے آکھے تے یقین نہ کیتا تے نتیجہ اے تھیا جو جلتی مرگیا۔ ایں یقین نہ کرݨ کوں کفر آکھیندن۔

۲۔ ڈاکدار دے آکھے کوں صحیح تاں من گھدا پر کڈاہیں انار کھا گھدا تے کڈاہیں نندر دیاں گولیاں۔ مریض دے ایں یقین کوں یقینِ ناقص آکھیندے ہن۔ تے نتیجہ اے تھیندے جو اندی بیماری اگوں پکڑ ویندی ہے۔

۳۔ ڈاکدار دے آکھے کوں نہ صرف صحیح منڑاں تے اوندے آکھے دی لوظ بہ لوظ تعمیل کریندے نندر دیاں گولیاں کنوں پرہیز کیتس تے انار کھاندا رہیا۔ تاں نتیجہ اے تھیا جو او جلتی ٹھیک ٹھاک تھی گیا۔ مریض دے ایں یقین تے عمل کوں یقین کامل آکھیندے ہن۔

ڈیکھݨ وچ آیا ہے جو ۹۵ فیصد بیمار ڈاکدار تے یقین کامل رکھیندا ہے۔ ڈاکدار دی ہدیت تے بہوں چنگے مریض جتلا یقین رکھݨ۔ ایمان کامل آکھیندے ہن جیکر کوئی شخص دی اللہ تے اللہ دے رسول دی ہدیت تے یقین کامل رکھے او ڈلیا بݨ ویندا ہے۔ پر اوں ہدیت کوں سچا منیندیں ہوئیں اوندی ادھوری تعمیل کوں ایمان ناقص آکھیندے ہن۔

ہݨ نتیجہ ان نکھتا جو "ایمان کامل" دی سنجاݨ اے ہے جو اللہ تے اوندے رسول صلعم دے ارشا[illegible]

تے یقین رکھیندے ہوئے انہاں دی پوری پوری تعمیل وی تھیندی پئی ہووے۔

مطلب اے جیڑھے ایمان دا اثر عملی زندگی تے پووے او ایمان کامل ہے۔ تے ایہو جیہاں ایمان جیڑھا نرا بہہ مکاون بیتے تاں کافی ہووے۔ پر عملاں والی رڑھ کوں رچا نہ سگے۔ تاں ایمان ناقص ہوسی جیندا نتیجہ اوہو تھیسی جیویں ایں گالھ دا پتہ ہووے جو فلانڑیں کھڈ وچ نانگ وسدے ہن تے ہوندے وچ ہتھ ویج پاونڑ نال تھیسی۔

کئی لوک گناہ صغیرہ تے گناہ کبیرہ دے چکر وچ پھسے ہوئے ہن۔ اے اینویں ہے جینویں کیڑیاں دے ڈھگ وچ بھانویں ہک چیڑتگ ویج پووے۔ یا انگارہ۔ کیڑیاں کوں بھا لگ ویسی۔

ہیں سانگوں ایمان دی حفاظت بیئے صغیرہ گناہ اتلے خطرناک ہن جتلے جو کبیرہ گناہ۔ کیوں جو ایہے صغیرہ گناہ ودھدے ودھدے ایہو جیہیں کبیرہ گناہ بنڑ ویندن جیہناں دا علاج دی کینی۔

صغیرہ گناہاں دے شروع تھیونڑ نال ایمان تے میل آونڑ لگ ویندی ہے۔ دل اے میل کٹ بنڑ تے ایمان دی تختی کوں کھاونڑ شروع کر ڈیندی ہے۔ تے کجھ مدتاں بعد ایمان دی اصل شکل وی خراب تھی ویندی ہے۔ تے اخیر وچ جیڑھے ویلے مہر لگ ویندی ہے۔ تاں بندے تے کالونڑ مطلب اے ایجھی بدبختی چھا ویندی ہے۔ جیکوں استغفار دے سوا کوئی شے نہیں دھو سگدی۔

تے ایندے الٹ "غیب مدتل تے ایمان کامل" رکھن نال عاقبت دے درجیاں دے علاوہ خود دنیاں دے فیدے وی حاصل تھیونڑ پے ویندن۔ ایندے انڑ گھٹ مثالاں وچوں ہک تاریخی مثال سومنات دی بت شکنی دا واقعہ تلے لکھیا ویندا ہے جو۔

سومنات فتح تھی ویجی تے ہندواں نے سومنات دے بُت دے برابر وزن دا کئی من سونا ایں شرط نے پیش کیتا جو ایں بت کوں نہ تروڑیا ویجے۔ تے محمود غزنوی دے وزیراں مشیراں نے صلاح ڈتی جو بلخ تاں فتح تھی گئے۔ فوجی لوڑ کیتے سونا گھن گھدا ویجے۔ تاں ٹھیک ہے۔

پر غازی مسعود نے صلاح ڈتی جو ایں طرحاں نال تہاں "بت شکن" دے بدلے بت فروش بنڑ ویسو۔ تے سلطان محمود غزنوی نے منّاں مونہاں سونے کوں چھوڑ تے اللہ دے فرمان دی تعمیل تے بت شکنی دی غیبی رحمتاں تے ایمان کامل رکھیندے ہوئے جیڑھے ویلے اوں سومنات دے بُت کوں تروڑیا تاں اللہ تعالےٰ نے اوں کوں اوں بت وچوں ایجھیں قیمتی ہیرے موتی ڈیوائے جو اوں بت دے برابر منّاں مونہاں سونے" دی قیمت کنوں سینکڑیاں تے ہزاراں گنا زیادہ مل دے نکھتے۔ ایں طرحاں نال ایمان بالغیب دے نتیجے وچ سونا ضائع کرنڑ تے وی اوں کنوں کتلا زیادہ بنیادی نفع اونکوں حاصل تھیا۔

تے بت شکنی دے ثواب دے بہشتی درجے اوں کوں علاوہ حاصل تھیسن۔
بس ساری دنیاں دے مسلمان ڈاکدار دی علاج تے ہک چنگے بیمار دے یقین جتنی اپنے خدا تے رسول صلعم دے فرمان تے ایمان کامل رکھ تے عملی طور تے تعمیل کرن شروع کر ڈیون تاں ول ڈیکھن جو اللہ دے برکتاں دے علاوہ کیں طرحاں انڑ گھٹ دنیا دی فیدے تھیونڑ لگ ویندن۔
آخر وچ دعا ہے جو اللہ سائیں ساریاں مسلماناں کوں اَلَّذِیْنَ یُؤْمِنُوْنَ بِالْغَیْبِ دی صفت وچ شامل تھیونڑ دی توفیق عطا فرما وے۔ آمین۔ (ادارہ)

ساڈیاں کتاباں

(۱)	قاعدہ سرائیکی	مصنف و مؤلفہ بشیر احمد ظامی	۵-۵۰
۲-	لغات سرائیکی	" " " "	۵-۵
۳-	خیابان خرم	حافظ محمد نصیر الدین احسن صاحب خرم	۵-۰
۴-	ارمغان اوچ	بریگیڈیر سید نذیر علی شاہ صاحب	۳-۵
۵-	رت دیاں ہنجوں	صادق بشیر	۳-۵

ملنڑ دا پتہ
سرائیکی ادبی مجلس فوجی بستی بہاولپور

خواجہ اخگر ؔ

مست الست دی وستی

دم مست قلندر مستی ہے
جگ مست الست دی وستی ہے

بدمست پھراں ۔ بدحال پھراں
قلاش پھراں ۔ کنگال پھراں
ہر دم دلدار دے نال پھراں
توڑیں خلا ہر حالت خستی ہے
دم مست الست دی وستی ہے

نہ پھول مسیت شوالے وچ
نہ تسبیح حجرے جالے وچ
اساں پاتا مست پیالے وچ
ساڈے کیتے رحمت سستی ہے

ڈس زاہد نیک خیال بھلا
آپو سمجھ سمجھ دی چال بھلا
پر بیچ ساڈے نال بھلا
ڈس تیں نادان دی ہستی ہے

اساں گھول گھمایا مطلب سب
آزاد تھیوسے یار سبب
توں گولیں دل وچ رکھ مطلب
اے خالص نفس پرستی ہے

سب زر ور زیور گھول گھما
ونج ہیسیں اخگرؔ اوڑک تیا
دل جیو منہ منگدیں مطلب پا
اے سودا دست بدستی ہے

دبیر الملک خواجہ محمد عبد اللہ صاحب اخگرؔ سرائیکی زبان دے علاوہ اُردو زبان دے او مایہ ناز شاعر ہن جو سئیں ہوریں دی شخصیت کہیں تعارف دی محتاج کینی۔ احمد پور دے واسی ہن تے حکمت دے اعلیٰ خانوادے نال تعلق رکھدین۔ انہاں دے نوحے، قصیدے اُردو تے سرائیکی شاعری وچ ہک خاص مقام رکھیندن۔

صادق لسنیڑ

حضرت قبلہ خرمؒ صاحب
سرائیکی زبان دا خادمِ اعظم

حضرت خرمؒ سرائیکی زبان دے اے پلے بدل شاعر بہاولپور دی مٹی وچوں اوں ویلے اُبھرے، جیڑھے ویلے سارا دا سارا ملک چو طرفوں غلامی دیاں زنجیراں وچ جکڑیا ہویا ہا۔ مسلمانان دے عروج دا ستارا لک چکیا ہا۔ مسلمان ہوون دی ہک ہیوں وڈا جرم ہا۔ انگریزاں دا ظلم تے مسلماناں دی بےوسی نے انہاں دے ہاں دے پھٹاں تے لون بھرکن دا کم کیتا۔

آدھدن جو شاعری ماحول دی طابع ہوندی ہے۔ انہاں حالات وچ جے کتھائیں حضرت علامہ اقبالؒ نے قوم کوں جگایا ہا تاں ایں شاعر نے وی حضرت علامہ صاحب موصوف دے کلام کنوں پلے خبر ہوون دے باوجود اپنی جاتے حق دی آواز قوم تئیں ایں طراں پچائی۔

ہک واری وا، ڈیکھا ڈیلو دنیاں کوں ویندا ریاں
ولدے اینویں ہبو دک اٹھو سادو سڑیاں چپنگا زیاں
فرزیں کوں فتح دیس ہنی۔ پیشش کوں طوس تے چڑھسی
ویگر کوں چڑھو یمن تے گئی شام کوں شام [illegible] ریاں
پاڑوں پلینڈیاں گیاں درخت تو ڑیں جو ہن او کٹلے سخت
کنز دا تاج ہا شہ تخت جن چڑھیاں اندھاریاں

خودی حضرت علامہ اقبالؒ دے فلسفۂ خودی دا رنگ جھاں ایں ہے جو ؎

خودی کو کر بلند اتنا کہ ہر تقدیر سے پہلے
خدا بندے سے خود پوچھے بتا تیری رضا کیا ہے

ہوں فلسفۂ خودی کوں حضرت خرمؒ صاحب بہاولپوری ایں پیش کریندن۔ ؎

مٹھو اپنا آپ طواف کر توں ہیں خود خدا تے خدا دا گھر
نہ قرآن پی نہ گرنتھ جپہ نہ سیتیں وڈ نہ مڑھی دو آ

فریدؒ تے خرمؒ | مولانا خرم بہاولپوری حضرت خواجہ غلام فرید دے شاگرد وی ہن تے مرید وی۔
جڈاں وی خواجہ صاحبؒ نواب بہاولپور کول تشریف گھن آندے ہن تاں خرم صاحب ڈینہہ رات انہاں دے
کول رہ ویندے ہن۔ ہر ویلے جو خرم صاحب کھلدیں متھے لگدے ہن تاں ہِک ڈینہہ خواجہ صاحبؒ
نے فرمایا۔ نصیر الدین جڈاں وی آندیں خوش تے خرم ہوندیں۔ کیوں ناں تیڈا تخلص خرم رکھ ڈیواں۔ خرم صاحب
خوشی نال اے قبول کر گھدا۔ خرم صاحب نے خواجہ صاحب دے بہوں ساریاں کافیاں دی تضمین وچ اپناں
کلام انہاں کوں سنایا۔ خواجہ صاحب خوش تھئے۔ تے دعا کیتو نے۔ ہِک کافی وچ جتھاں خواجہ صاحب ایں
طراں فرمیندن۔ ؎

سن یار پرانی پیر نوں وو تھیاں اکھیاں جھل گئی دلڑی جل

ہیں کافی تے خرم صاحب ایں لکھیندن :۔ ؎

نہیں رکدے رت دے نیر ووو تھیا جل تھل سارا جھلو تھل
کھڑے ڈیکھن پیر فقیر وو کر تی ایں جھل کوں نہ سنبھل

مینا کاریاں | سرائیکی دے ممتاز شاعر نیفق محمد دلچسپ فرمیندے ۔ جو ایندے وچ کئی شک نئیں جو خواجہ
غلام فرید صاحب نے سرائیکی زبان دا محل بنائے تے مولانا نصیر الدین خرم صاحب نے ایندے وچ مینا کاری
کیتی ہے۔

• جیڑھیاں خوبیاں عربی فارسی تے اردو کلام وچ مایہ ناز ہن او انہاں نے اپنڑے سرائیکی کلام وچ
کٹ کٹ کے بھر ڈتیاں ہن۔ اے استعمال انہاں توں پہلے کہیں شاعر نہیں کیتا۔

• انہاں توں پہلے اے زبان بلا حاشیہ ہئی۔ تے انہاں نے خوب بندش۔ حسن تخلص۔ جسن ادب۔ اکھاݨ
(محاورات) تے روزمرہ دی گال مہاڑ نال مالا مال کرتے ایں زبان کوں رنگا میزیاں نے نازک خیالیاں
دا باغ بنا ڈتا۔

• انہاں دے کلام وچ واقعہ نگاری ایں کمال دی ہے جو اکھیں دے اگوں اصل تصویر آ ویندی ہے
• مجاز ایں انداز دا ہے۔ جو ہر کوئی اوں کوں اپناں ڈکھ سمجھدے ۔
• غیر زبان دے لفظ اساڈی زبان وچ جیں طرح بولے ویندے ہن انہاں کوں صحیح من تے ڈھالویں
اصلی زبان دے مقابلے وچ او غلط دی کیوں نہ ہوون استعمال کیتا ہے۔ جیویں جو وقت کوں وخت۔ غریب
کوں گریب اسٹیشن کوں ٹیشن وغیرہ وغیرہ۔

شانِ نزول | ایں ہِک دفعہ چاچے ہوریں جناب محمد نعیم الدین احمد ارشیفہ کنوں پچھیا جو قبلہ خرم صاحب

دے کلام دا نزول کیویں تھیندا ہا۔ تاں ٹھنڈا ساہ بھر تے فرمیونے جو اویں تاں کئی واقعے یاد ہن پر میں تیکوں ہک واقعہ سنڑیندا اں۔ میں ہک دفعہ ہک لیلہ پا لیا۔ پا لیا ایں سانگوں ہا جو ڈاڈھا سوہنڑاں ہا۔ بکر عید آ گئی۔ میں بابے ہوریں کنوں پچھیا جو سئیں قربانی کیتے بکری گھن آواں۔ تاں فرمیونے لیلہ جو کھڑے۔ میں جواب ڈتا نہ سئیں۔ اے ڈاڈھا سوہنڑاں ہے تے میکوں بہوں پیارا لگدے آپ کوں کاوڑ لگ گئی۔ اکھیونے تاں بس ایہو لیلہ کر ڈیسوں۔ میں چپ کر گیم۔ موہیلے اٹھی تے میکوں ہتھ دکھن کیتے اکھیونے۔ ہر ہمیش او آپ .... ہتھ دکھیندے ہن۔ پر ہیں دفعہ میکوں حکم ڈیتونے۔ ہتھ رکھیم تفسیر نساول کوں کھل لہا ول کیتے دروازے نال ٹنگ ڈتا۔ ایں وقت تیں انہاں دی حالت غیر تھی چکی ہئی۔ اکھیں لال ہن۔ میکوں اکھیونے نعیم کرسی قلم دوات تے کاوو چاوا۔ سب شئیں چا آیم تاں اکھیونے دوات پکڑ۔ میں دوات پکڑ کھڑیم تے انہاں لکھن شروع کر ڈتا۔

کوہندا پھٹکن وڑی نہ ڈیندا

کرئی کیا کر سگدے اکھیں دا

زوریں نال ڈھا کے کوہ کے درتے پنجرا ٹنگ کھڑیندا

کرئی کیا کر سگدے اکھیں دا

او تیں اکھیں وچوں ہنجوں دہندے رہ گے۔ تے بت سارا کنبدا رہ گیا۔ جے تیئیں کافی لکھ نہ گھدونے۔

راگ جناب خرم صاحب راگاں وچ ماہر ہن۔ ہر راگ کوں چنگی طرحاں گا سگدے ہن۔ انہاں دے کلام وچ ہک سبھ توں وڈی خوبی اے ہے۔ جو انہاں دی کافی جیڑھے راگ یا راگنی وچ گا ویج سگھدی ہے۔ اوندا ناں انہاں آپنی کافی تے لکھ ڈتے۔ ایہو جہیں مثال اج کوئی شاعر شئیت پیش کر سگے۔

قدردان انہاں دے قدرداناں نے انہاں دی حیاتی وچ جیڑھی انہاں دی قدر کیتی ہے۔ او بہوں گھٹ کہیں کوں تھئی ہوسی۔ انہاں دے کلام دیاں خوبیاں ڈیکھ تے انہاں دے سخن شناساواں نے جہناں دے ناں تلے لکھے ہوئے ہن انہاں کوں انہاں خطاباں نال نوازیا۔

سعدی زماں عالیجناب مولوی غلام حسین صاحب ہوم منسٹر سابق ریاست بہاولپور

" مولوی ضیاء الدین صاحب کمشنر پولیس بہاولپور

انوری عصر مولوی عبدالمالک صاحب مشیر مال بہاولپور

ملک الشعراء فردوسی وقت معراج النبی۔ عالیجناب سید عبدالقادر صاحب چیف جسٹس بہاولپور

حافظ شیرازی و عمر خیام	دبیر الملک مولوی عزیز الرحمن صاحب ڈسٹرکٹ جج و مجسٹریٹ بہاولپور۔
عرفی دوراں، عرفی زماں	جناب مولوی صالح محمد صاحب ڈائریکٹر تعلیمات بہاولپور
قاآنی وقت، قاآنی ثانی	عالیمرتبت سر شاہ دین صاحب جسٹس ہائیکورٹ۔ لاہور
غالب و خسرو ثانی	جناب مولانا ظفر علی خاں صاحب ایڈیٹر اخبار زمیندار لاہور

ستاریاں تو پال دی سلامی | تاریخ گواہ ہے جو ثریاں دی سلامی اج تائیں سوائے بادشاہ دے بئے کہیں کوں نہیں ملی۔ پر حضرت مولانا خرم صاحب دے علم دی دھوم مچ تے سارے ہندوستان دے سب کنوں وڈے علم دے قدر دان خلد آشیانی اعلیٰ حضرت میر عثمان علی خاں نظام حیدر آباد دکن نے انہاں کوں یاد فرمایا تے بالمشافہ گال مہاڑ وچ انہاں دی علمی عظمت سنجانڑ تے اپنی ذاتی لائبریری دے دروازے کھول ڈتے اچیاں اچیاں کتاباں ڈکھا تے اپنڑے انتخاب دی انہاں کنوں داد گھندے رہ گئے نظام نے انعام اکرام ڈیونڑ دی خواہش ظاہر کیتی۔ تاں ایں علم دے بادشاہ نے انعام اکرام گھننڑ توں صاف انکار کر ڈتا۔ تے ول کتاباں انہاں کوں تحفے دے طور تے پیش کیتیاں گیاں او انہاں نے خوشی نال قبول کر گھدیاں۔ ہیں سانگوں حضرت نظام صاحب انہاں دی عظمت کنوں اتنے مسحور تھی چکے ہن۔ جو واپسی تے انہاں کوں ستاریاں تو پال دی سلامی ڈے تے علم دے بادشاہ ہوونڑ دا اعلان کیتا۔ ایں واقعے تے بہاولپور دی سر زمین جتلا وی فخر کرے تھوڑا ہے۔ جو ایہے عظمت اج تائیں کہیں شاعر کوں نصیب نئیں تھئی۔ ایہے عظمت صرف بہاولپور دے ہک شاعر حضرت مولانا خرم صاحب دے حصے وچ آئی ہے

خادم اعظم | میں اپنڑی مؤلفہ کتاب "رت دیاں ہنجوں" دا انتساب وی کہیں کمشنر تے کہیں گورنر دے ناں دی کنوں، ستاریاں تو پاں دیاں سلامیاں والے علم دے بادشاہ حضرت خرم صاحب دے ناں نال انتساب کرنڑ بہتر سمجھم تے انہاں ندے اردو، فارسی کلام دی عظمت دے باوجود سرائیکی زبان دی ایڈی خدمت، جیں ایں زبان کوں مکمل تے زندہ جاوید زبان بنا ڈتے۔ ہیں سانگوں میں انہاں کوں سرائیکی زبان "خادم اعظم" دا لقب پیش کیتم

سفیر لشاری

نوحہ

کونین نوں ودھ مالک کونین دے غم گئے
حد صبر دی وُدھدی گئی حد ظلم و ستم گئے

اُمت نے بُھلائے سبھے احکام قرآنی
منہ آل توں سب پھر گئے ظلم دے بانی
نہ ترس کیتو نے اُتے اصغر دی نادانی
گل چیر ڈِتا حرملا بے پیر دی کانی

لڑ ڈھ کھبر دہن پاک توں وچ خون دے جم گئے

ارمان ہے قاسم دے رُلے خاک تے سہرے
گھوڑے چا بھجوں نے اتے لاشہ تھیا بیرے
مظلوم گولیندا ودے چلیندا دستے پیرے
فریاد اے میکوں گھوٹ دے لبھدے نہیں دیرے

رت سیج تنی ریت تے بنرا میڈا اسم گئے

پھل سانگ غضب ناک وا سینے اُتے سہتے
ہم شکل پیغمبر نے سٹ کے گھوڑے توں ڈھ تے
اکبر دی جوانی لٹی مطلب ایہو لہہ تے
شبیر نے دل تھم پڑھیا خاک تے بہہ تے

اکھیاں توں اندھارا تھیا پئے چیل اکھ تھم گئے

پانی کیتے گئی بحر تے غازی دی سواری
حملہ چا کیتا دل تے سبھے لشکر نازی
سر تیں توں غضنفر تے ہا منہ نیزاں دا جاری
تن ڈھال بنڑا تے کیوے مشک پیاری

بازو ڈو ہیں کٹے گئے رُل مشک علم گئے

مسلم ݙیکھ اسلام دی توقیر کریندے　　خود ناطق قرآن تے پئے نیز چلیندے
کوئی نیزہ مریندے کوئی شمشیر مریندے　　مظلوم پیا ظہر دی تکبیر سنڑیندے
کر سجدے ودھاونڑ والے احسان ختم گئے

رو روتے سکینہ ودی ہن وچ ایہہ الاوے　　مسلم کوئی ایجھا ہووے جا ترس کماوے
تطہیر دی مالک ہاں ایہہ شمر ہے کوں ݙساوے　　مارے ناں طمانچے تے میݙے ویڑہ لہاوے
سنڑ کوک ایہہ معصوم دی کنبھ لوح قلم گئے

ڄلسن نہ سفرا ایہے امت دیاں ڄلائیاں　　لٹ آل دا سب مال تے ڄاہیں چالوائیاں
دل عابد بیمار کوں بیڑیاں چا لوائیاں　　بے محمل شتراں دیاں مہاراں ہیانیاں
پابند رسن ہا سجھ رضا شام حرم گئے

بے قدرے

فدا حسین اطہر

کوڑے موتے دی ڄاتل تل　　موتی وکدن ٹھیکراں دے مل
گنڈیاں پاتی شان ݙکھلاندی　　پیراں تلے مسلیندن پھل
کا بے جنتی آن ہلاں تے　　ڈانڈ پنجالی وچ ون گین کھل
گھوڑے چاچا بار لیچارن　　خچر گھوڑے بن گین ولی ڈلی
کاواں پنجرے آن سنبھالے　　رووݨ تینج پر بیٹھے بلبل
ایں دستی دے لوک بے قدرے
اطہر بئی کہیں وستی ڈو چل

۷۸۶

بریگیڈیئر نذیر علی شاہ

اَلحَمدُ لِلّٰہ

۱۔ جشن روہی کے سلسلہ میں سرائیکی کا مشاعرہ نہایت ہی کامیاب رہا ہے۔ اس مشاعرہ کی کامیابی کا سہرا اللہ تعالیٰ کی عنایت، صدر پاکستان کی سرپرستی، امیر بہاولپور کی صدارت، عوام اور شعرائے کرام کے تعاون انتظامیہ بہاولپور ڈویژن کے افسران کی بے پناہ محنت اور خلوص توجہ، اور سرائیکی ادبی مجلس کے بے تنخواہ بے الاؤنس کارکنوں کی بے لوث خدمت کا صلہ ہے۔

۲۔ ملی۔ قومی اور علاقائی شعر و ادب کی ترقی، حفاظت، اشاعت، ملک و ملت کے اقتصادی مقصدوں کی طرح نہایت ہی اہم ذمہ داری، بہاولپور ڈویژن میں سرائیکی ادبی مجلس بہاولپور نے گزشتہ تین سال کی قلیل مدت اور قلیل سرمایہ سے جو ادبی خدمات انجام دی ہیں، انھیں عالمگیر طور پر بوساطت ریڈیو پاکستان سراہا جا چکا ہے۔

۳۔ علم و ادب کی اصل خوبی وصل کردن ہے۔ فصل کردن نہیں۔ چنانچہ ہر لحاظ سے علم و ادب کی انتہائی طور پر بہترین اکمل ترین مثال کلام اللہ ہے۔ کلام پاک کے معارفات کو جس فکر و نظر سے ملک ملک علاقہ علاقہ کی زبان میں پیش کیا جا رہا ہے عالمی امن و عافیت ادم کیلئے بے حد ضروری ہے۔
پاکستان کی علاقائی زبان سرائیکی میں فکر و نظر کا یہ عظیم سرمایہ متقدمین، شعرائے کرام اور زمانہ حال کے کلام میں بکثرت موجود تھے۔ سرائیکی کے اس عظیم سرمایہ کو فراہم کرکے تصانیف کی صورت میں پیش کرنے کے سلسلہ میں سرائیکی ادبی مجلس کی طرف سے کتاب "رت دیاں ہنجوں" جشن روہی کے سرائیکی مشاعرہ کی مجموعی روئیداد کی ترتیب۔ کتابت طباعت کے مراحل جشن ہی کے دوران تکمیل کرکے BEST SELLER کی حیثیت سے پیش کرنا۔ ادبی مجلسوں کی کارگذاری کے سلسلہ میں ایک ایسا شاہکار ہے کہ جس پر پورا پاکستان فخر کرے کسی قسم کا مبالغہ یا رعایت نہیں۔

۴۔ سرائیکی ادبی مجلس کی کارکردگی، حساب کتاب کا جو صاحب بھی جائزہ لینا چاہیں ان کی خدمت میں صدق دل سے دعوت پیش ہے۔ تحقیق تفتیش کرنے کے بغیر کسی شخص فرد۔ جماعت یا ادارے کے متعلق بدگمانی پھیلانے والوں کے لئے مہلک ثابت ہوگا۔ ؎

ستم کم کن کہ فردا روز محشر
زروئے عاشقاں شرمندہ باشی

شوخ کریا نعق

ہک دید تیڈی

تیڈیں نیہڑے وسا دے ڈھولن دی نہ خبر لوندی کوئی ڈس کائنی
ہک دید تیڈی لکھ عید سوہنڑاں ہن کہیں شے دی مکھ تس کائنی

میں روز ازل توں پجاری ہاں تیڈے خیال کوں سجدے ڈیندا ہاں
ہن وڈرے پیتے ہن اکھیاں وچ لدرج رو ندے کر ہیند لیس کائنی

تاں سارے گناہ سر تھپ میڈے کجھ اینڑیں لیکھے لا ڈولا
تیڈی مرضی باجھ نہ گاہ ہلیندا ہے میڈے اینڑیں وس کائنی

ہک گھڑی جھکھا تے سوداگر ایہہ جنت حوراں وتا ہُکہ
توں فکر کراینڑیں گواسٹے دی میں رہنداں مکوں کس کائنی

اج باغ دی وچ کجھ بکھری ہے بھانویں کوڑھا الہی نہ بلیھے
ہر ٹینگلی پونبل مر جخی ہے غلاب اچہ او ہا حیس کائنی

اج قیس ہوندا دیہہ گُھنی دے حکیوں ڈکھیہ تے روندا ہر لاندا
ہن شوخ انگارا بکھیدا ہاں رت رڑ گئی ہے ہک خس کائنی

(شوخ کریا نق)

مصنف:۔ محمد انور بھٹی
ترجمہ:۔ صادق البشیر

سائنسی معلومات

۔ کاج تے دصل:۔ وکانسن یونیورسٹی دے ماہرین باغبانی آر۔ایل اینجل تے ڈبلیو۔ایچ کیلن مین نے تحقیقات دے وچ اے معلوم کیتا ہے۔ جو گھکار دے ویلے ہوا وچ اوزون (O_3) دی مقدار ودھ ویندی ہے۔ جیڑھی دصلاں دی لدھ کیتے چنگی کینی۔ اے ماہرین ایں فکر وچ ہن کہ او دصلاں دی ایہو جہیں قسم دی دلہ ھ وہان۔ جیندے اتے اوزون (O_3) دا اثر نہ تھیوے۔ یا ول ہک ایہو جہاں کیمیاوی مادہ ملوم کیتا ونجے جو اوزون دے ڈھیر تھیون ویلے چھڑکیا ونجے۔ تے جیڑھا گندے اثر کوں ختم کرڈیوے۔ اے کیمیاوی مادہ بناون ویلے ایں گال دا دی خیال رکھیا ویسی جو او دصل دیاں موی پتیاں تے کھڑ دی سگے۔

۔ خلائی دور دی زراعت تے جانور:۔ کیا تساں اے خیال کریندے وے کہ جیڑھے تساں اپنی ٹیکریکوں حکم ڈیو جو او آناں ڈیوے تاں او آناں ڈے ڈیوے تے گاں وا کھیر جیلا دی لوڑ ہووے گاں اتلا کھیر ڈے ڈیوے۔ نویں آون والے زمانے (مستقبل) وچ اے نئی ویسی سارے پالتو جانور بندیاں دیاں ضرورتاں کوں پورا کریسن تے بندے دے حکم دے تابع ہوسن۔ پکھی تے جانوراں دیلے یال جمیسن جیڑھے ویلے بندے دی مرضی ہوسی۔ کھیر وچ جتلا مکھن چاہسن۔ گاں تے مہیں او ہوجیتی ڈیسی ایہو جہیں کم والے جانور دراصل اوں تحقیق دا نتیجہ ہوسن جیڑھیاں جانوراں دے غدود دے افعال تے قابو پاون دے سلسلے وچ تھیندیاں پیاں ہن۔

۔ نقلی آب و ہوا دا شہر:۔ روسی خبر رساں ایجنسی دی اطلاع ہے جو رسائیو دے علاقے وچ یا کونا دی جاتے ہک شہر وسایا ویسی۔ جیندی آب و ہوا نقلی ہوسی۔ ایں شہر دے وڈے بازار، دڈیاں تے شاندار مکاناں تے ڈھکے ہوئے میداناں کوں ڈھکی ہوئی راہداریاں نال ملا ڈیتا ویسی۔ تے ایں طرحاں ہک خاص موسم کوں سال دے بارہاں مہینے برقرار رکھیا ویسی۔ ایں علاقے دے موسم کوں مناسب بناون کیتے اوندے نال اتھاں پہاڑاں دے سلسلے کوں وی برابر کر ڈیتا ویسی۔ جیڑھے اتھاں دے راہاں دے وچ

ہوسن۔ ایں طرحاں گرم ہوائیں ایں علاقے تئیں پہنچ سگیسن۔

• صنعتی دور دی خوراک:- جیویں جیویں ملخ صنعتی تھیندا ویندا ہے۔ اُتھوں دے لوک روٹی تے چاول دے بدلے گوشت زیادہ کھاوݨ شروع کر ڈیندے ہن۔ امریکہ تے برطانیہ دے اج کل دے حالات ایں بنیادی نظریئے دی تصدیق کریندے ہن۔ انگلستان کنوں آوݨ والی اج کل دی رپورٹ کنوں معلوم تھیندا ہے جو برطانیہ دے لوکاں نے گنڈیں۔ گوشت۔ کھیر تے مکھݨ و اوروی ڈو جھی جنگِ عظیم کنوں پہلے دے مقابلے وچ بہوں زیادہ کرڈتا ہے۔ جیں ویلے ان دا ورتݨ پندرہ فی صد گھٹولا تھی گیا ہے۔ او پچھلے ڈیہاں دے مقابلے وچ ترے گنا زیادہ گنڈیں استعمال کریندے ہن ۱۹۶۲ء وچ برطانیہ وچ جنگ کنوں پہلے دے مقابلے ۵۰ فی صد کھیر تے ۴۶ فیصد کھیر دی بݨیاں ہوئیاں چیزاں زیادہ خرچ تھیاں ہن۔ پچھلے ہک ڈوں سالاں کنوں امریکہ وچ وی ایہو جیہیں رجحانات لبھے گئن۔ جتاں ۱۹۰۹ء وچ امریکہ وچ خرچ تھیا ہا۔ اوندا صرف ادھا حصہ استعمال تھیندا پیا ہے۔ تے آٹے دا ورتݨ تقریباً ختم تھی گیا ہے۔

کھاوݨ پیوݨ وچ اے تبدیلیاں ایں گالھ دا ثبوت ڈیندیاں ہن۔ جو صنعتی ملکاں دے لوک چربی تے پروٹین کوں ان دے مقابلے وچ زیادہ اہمیت ڈیندے ہن۔ ساری دنیا وچ گھٹ صنعتی ملکاں دے لوک کݨک، چاول۔ آلو تے بیاں نشاستہ والیاں غذائیں استعمال کریندے ہن، کیوں جو اے سستیاں ہوندیاں ہن تے انہاں کوں آسانی نال پیدا وی کیتا ونج سگیدا ہے۔ پر صنعت وچ ترقی دے نال انہاں دا استعمال گھٹ تھی ویندا ہے۔ تے گوشت کھیر تے انہاں نال بݨیاں ہوئیاں چیزاں دا استعمال ودھ ویندا ہے۔

عرب مجاہدین کی امداد کرنا آپ لوگوں کا

قومی فریضہ ہے

سلمیٰ آفتاب قریشی

"ڈینہہ تناں تے جن منّا"

دنیاں وچ وڈے وڈے قدردان تے مہربان ہن تے ہنہاں دے وچوں ساڈے اہا سائیں دے ہک خاصے ملݨ والے صاحب ہن۔ جیڑھے کڈاہیں ساڈے گھر آندے راہندن۔ تے آپݨیاں بھولیاں بھالیاں۔ لویاں کر الیاں گالہیں نال اساکوں خوش کریندے راہندن۔

آپ کڈاہیں وی اطلاع کرنے نئیں آندے، ہر ہمیش پن ڈسے تے بن اطلاعوں آ کھڑدن اویں تاں انہاں دا ہر دفعہ دا آوݨ یادگار ہوندے پر ہک واری دی گالھ ہے۔ جو ہاڑ دا مہینہ ہئی۔ تے کلکدیں ڈوپہراں دا ویلا۔ ڈینہہ ایں نا جو کاں دی اکھ نکلدی ہئی۔ چڑیاں جو زمین تے سوڑ تاں بھج ونجے۔ تتیاں لکھاں بُت کوں ساڑی تے بھالی ویندیاں ہن۔ پکھیاں دیاں آلنڑیاں وچ ساہ نے ساہ نہ ماندا ہئی۔ تے چاچے ہوریں زال بال سمیت نازل تھی گئے۔ ایہے ہوریں دے بادہن۔ یار دی کیا حگمری یار ہن۔ جیویں تیویں بھج دھرک تے انہاں دی واری کیتو سے۔ روٹی سوئی پکیندے کھاندیاں ساڈے ہاڑھاں وچ اہیے گئے۔ تے چاچے ہوریں نے ہکل مار تے آکھیا۔

"کاکا' سیر کیتے تیار تھیوو وخت تھی گئے۔

بھتی ایجھیں گرمی وچ۔ اندر دی شور وبل وہندے پن، باہر کیا ہوسی۔ بابے ہوریں آکھیا۔ واہ سیئں واہ۔ سیر دا وخت تاں ایہو ہے بی بی ہوراں تو تے بالڑیاں کوں دی تیار کرو۔ اپݨی بھرجائی نال تھیاسن۔

ڈاڈھی نہیں پیا ہیں کیتدسے، پر چاچے ہوریں کتھاں ٹلݨ والے ہن۔ ایجھاں مجبور کیتو لے جو تک تے جند رکھ، رب دی رضا من تے ٹر پیو سے۔ گھروں نکلدیں اکھیں نے چڑیا گھر ڈیکھوں جو دلبر تھی گیو سے۔ تریہہ سنوں سنگ سک گئے۔ پیر پاندھیں کھڑدیں، حالوں بے حال چڑیا گھر دو نج چاچی کوں دلبر آ ہدے ہن)، نے بالاکیں ڈٹھا ہویا۔ تھولا جتنی ٹر دسے تکھر دیگر پیکو سے۔ اندر وڑن سیتی گندے پانی تے جانوراں دے کچے گوشت دی رلی ملی بو دے بھبکار آوݨ پئے گئے۔ رودرج بھاگا تھیوسے۔ کھادا پیتا نکلے۔ گندے گندے اُبھیک آون۔ چاچے ہوریں خوش ہتے نہاں اپݨی تیرا دے انہاں کھادے سے۔ محجابہ سے۔ نچکلے پتا گئے مرینداسے ہوئے ایتویں اکرنج تے

رُن ووسے۔ جو مالک ماری وودے ہوون۔ جانوراں دے پنجریاں نال وَنجݨ ۔ جانور شودے کھا پی کے آرام پئے کریندے ہن۔ انہاں کوں لکڑیں۔ وٹے۔ پتھر تے لکڑیاں نال جگاون۔ چنگھاون، چیکاون تے اوول جیرھے ویلے اوگوون تاں چاچے ہورین خوش تھیون تے بالاں کوں ڈکھاون آپو جاݨ تاڑیاں مارݨ پئے دیون۔

پھردیں پھراندیں شینہاں دے پنجرے کول پجیوسے تاں چاچے ہورین تُتے شینہہ کوں پیر مار تے جگاوݨ لگے، شینہہ اکھ لائی پیا ہا۔ ٹھیک ہوں ویلے اڈوں اُنہاں نے تھڈا ماریا تے اُڈوں وکیر ڈوں بہادر بݨ تے ڈیکھݨ لگے، جو شینہہ نے جھپڑ ماری تے چیتی وا پولا چیک گھدا۔ آپ ڈرے جو سہی تاں چیک وی نکل گئی۔ تے منہ دے بھرنے وکیر دے پیراں وچ دھڑ دم تھئے۔ خیر غذری جو لت بچ گئی۔ اساں کھل کھل تے لکھاں گھدی ودے ہاسے بابلے ہورین پٹھے پٹھے آنلے ڈیکھن۔ اگوں تے گیوسے تاجیرھے بال کوں سائیں ہورین انگل لئی دیندے ہن بالدری نے جھپٹ مارنے اوندے سرتوں ٹوپی لہا گھدی۔ او تاں مست ہن۔ پر اساڈا تاں اجہاں ٹرا حال تھیا۔ جو زبان تُک تے تالو نال لگ گئی۔ سنگ سُک گیا۔ آواز نہ نکلے۔ ہوٹھاں تے پیرڑیاں جم گیاں۔ پگھر دیگھر تھئے ہوئے سردچ درد۔ اکھیں دے اگوں نیل۔ نظر کجھ نہ آوے۔ ترے وچے ہوسن جو ساڈی تاں ہمت جواب ڈے گئی۔ گھر ونجݨ کیتے بابے ہوریں کوں اکھیوسے، اخیر میں جو بابلے ہورین چاچے ہورین کوں کیا تے کینوں آکھیا۔ جو اساں تھولی دیر دے بعد چڑیا گھروں باہر آ گئے ہاسے۔ بُرے حال تے بانکے جہاز ٹرے۔ پیر چاڈِن اگوں تے ونجوں پچھوں تے۔ خجل خوار تھی تے گھر پجیوسے۔ اٹھ جہاز رے بخار تھیگیوسے۔ تے اگوں تے توبہ کیتوسے، جو ول کڈاہیں انہاں دے نال نہ ٹرسوں۔ ہݨ شودے جدا لیندی آندن کلہے سیر کرݨ ویندن۔ پر ویندے ہمیشاں تتے ویلے کوں ہن۔ ہیں واسطے تتے ویلے دی سیر ساڈے گھر وچ مثال بݨی ہوئی ہے۔ ٭

بالاں دا ورقہ

ترجمہ:- ساجدہ شاہین

"تہاکوں پتہ ہے"

۱۔ دُنیاں دا سبھ توں وڈا ہوائی اڈہ نیو یارک (امریکہ) وچ ہے۔

۲۔ دُنیاں دی سب توں وڈی مسیت قاہرہ وچ ہے۔

۳۔ دُنیاں وچ سبھ تھوں لمبے بندے بلخ مناکو وچ رہن۔

۴۔ دُنیاں وچ سبھ توں پہلوں برقی بلا گت ۱۸۷۸ء وچ شروع تھئی۔

۵۔ دُنیا دا سبھ کنوں وڈا عجائب گھر "برٹش میوزیم لندن" ہے۔

۶۔ ڈائنامیٹ دے بناون والا الفریڈ بی نوبل ہے۔

۷۔ بندے دے بُت وچ ۲۴۶ ہڈاں ہوندیاں ہن۔

۸۔ دُنیاں دا سبھ توں وڈا سمندر "بحر الکاہل" ہے۔

۹۔ سنگترے دا بوٹا ڈیڑھ سو سال تیں لوڑ چیندا رہندے۔

۱۰۔ دُنیاں وچ سبھ توں ڈھیر مینہ "چرا پونجی" (آسام۔ بھارت) وچ وسدے۔

۱۱۔ اسلامی دُنیاں وچ سب توں پُرانی یونیورسٹی جامعہ ازہر ہے۔

۱۲۔ دُنیاں وچ ترے ہزار (۳۰۰۰) قسماں دیاں مچھیاں ہن

۱۳۔ دیوار چین موڑاں سمیت ۲۵۵۰ میل لمبی ہے۔

۱۴۔ نہر پانامہ دی لمبئی پنجاہ (۵۰) میل ہے

۱۵۔ دنیاں وچ سب توں وڈا سینما روکسی نیو یارک وچ ہے۔

۱۶۔ دنیاں وچ سب توں وڈے سمندری جہاز دا وزن ۱۸۱۰۰۰۰ ٹن جیہڑے نال کوئن الزبیتھ ہے

۱۷۔ دنیاں وچ ۲۵۰۰۰۰ قسماں دے کیڑے ہن۔

۱۸۔ دُنیاں وچ ۱۰۰۰۰ قسماں دے پکھی ہن۔

۱۹۔ لندن وچ ۱۷۶۰۰ گلیاں۔ ۴۴۳ تھیٹر تے سینما تے ۳۰۰ توں زیادہ ریل دے ٹیشن ہن۔

۲۰۔ انساناں دی دُنیاں تقریباً ۴۰۰۰۰۰ سال پرانی ہے۔

صادق بشیر

بالاں دا ورقہ

"اکھاݨ"

۱۔ گھیڑی کوں کوڑ کھاوے ۔
۲۔ ذات کرڑی شتیراں کوں چٹے ۔
۳۔ ستوڑ ڈیکھ تے پیر دگھیر۔
۴۔ بھیرا بھیراواں دے پچھرا کاواں دے۔
۵۔ چم نہ ٹکیا تے نک نانکیاں دا۔
۶۔ نک نہ ناساں پانگ چڑھ باہیاں ۔
۷۔ رت کوں رمی لگدی ہے۔
۸۔ چوہا نہ ماوے کھڈ تے پچھوں بدھے چھج ۔
۹۔ نمانڑاں دھن نہ سبھ نہ کن ۔
۱۰۔ چنڑدی ہئی ڑُسے ستے وڑ بیٹھی کوٹھے ۔
۱۱۔ ملاں موئے مہابلے تر نٹے ۔
۱۲۔ ٹکھے ویلے سو سنگھ سہیلی۔ ڈکھے ویلے کوئی نہ بیلی.
۱۳۔ درتاں ڈیون گول تے قسمت نہ ڈیون پھول تے
۱۴۔ نہ سوگیا نہرڑاں نہ پک ٹھکانڑاں۔
۱۵۔ وڈا دشمن پیو دا پتر ۔
۱۶۔ چپ چپیتہ نہ تاں ہاڑ ماہ دی دھپ ۔
۱۷۔ پالی بلو تروڑیں سنیا پدن ۔
۱۸۔ پرنیاں ہر کہیں سٹن ۔ ننگیاں کہیں نئیں سٹیاں ۔
۱۹۔ منہ کھاوے تے اکھ شرماوے۔
۲۰۔ گگھڑ دی کیڑھی جا کوڑی ۔

بجھارتاں

ساجدہ شاہین

١- ڈو جنگھاں چار ناساں
جیڑھا نہ بجھے اوندی شے ئیں کھا ساں

٢- نکے نکے کیاریاں نکا نکا بیج
سٹݨ والا بادشاہ چݨݨ والا وزیر

٣- کالی ککڑ چِٹے بچے
پیو دے آندے تئیں ہک نہ بچے

٤- اسی بھنڈریں تے ڈیہہ بھرا
پنج پیو تے ہکا ما

٥- چٹا چٹ گھیرد انگݨ ڈیا مینڈا پیر دا انگݨ، پیر دی تاں نہیں
چار پاوے ہوندے ہن پلنگ وی تاں نہیں
لشکرا اوندا دھوم دھام بادشاہ وی تاں نہیں

(جوابات صفحہ پر)

یوم خرم

سرائیکی زبان دے "خادم اعظم" حضرت قبلہ مولانا نصیر الدین حسن صاحب خرم دی یاد وچ یوم خرم بزم شاد دے زیر اہتمام ١٠ رجون ١٩٦٧ء- چھݨ چھݨ دے ڈیہنہ اٹھ وجے شام دار الثقافت احمد پور شرقیہ وچ ہک سرائیکی مشاعرہ منعقد تھیا۔ جیندی صدارت عالیجناب شیخ محمد عبدالرشید خاں صاحب ایس ڈی ایم احمد پور شرقیہ نے کیتی۔ ایندے وچ تقریباً چالھی (٤٠) شعراء نے حصہ گھدا تے اپݨے اپݨے چج چلی زبان وچ اپݨے استاد خرم صاحب کو خراجِ عقیدت پیش کیتا۔

اندازہ لایا کہ اسے پبلک ملت باغ دی جھکیڑی چنڈ دے اچوں آ گئی اے۔ میں اپنی گاڈی گھڑی کرتے ہوں پاسے ہٹ ویم ہیں خیال نال تے گاڈی کوں نال بئیتم تاں چور بھج ویسین۔ جیڑھے ویلے ہیں اتفاقاں پہنچم تاں ڈٹھم کہ ڈو غنڈے ہک جوان چھوکری دے کپڑیں دی تلاشی پئے گھندن تے چھوکری دا منہ ہوندے بر چھفڑ نال بدھا ہویا ہے دنجر سیتی میں ہنیں نال لڑن پئے گیم۔ پہلے وار اچ میں ہک آدمی کوں بے ہوش کر ڈتا ول ڈوجھے کوں پکڑن والا ہم کہ ہوں میڈے سر تے ایہو جیہی ڈانگ ماری جو میں بے ہوش تھی گیم تے ول جیڑھے ویلے میڈی اکھ کھلی تاں میں کہیں ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ فس کلاس کوٹھی اچ فس کلاس بسترے تے سُتا پیا ہم۔

"ہن طبیعت دا کیا حال اے" ہیں اکھیں پھیر تے ڈٹھا اے رات آلی چھوکری ہئی۔ جیں کوں میں غنڈیں کنوں بچوایا ہا۔ میکوں چپ ڈیکھ تے ہوں آکھیا "میں سیٹھ افضل دی دھی نجمہ ہاں کل رات ہک سہیلی دے گھروں ولی آندی ہم کہ ہنیں غنڈیں میکوں پکڑ گِدھا ہا تے تساں آ تے بچا گِدھا ہا۔ میں ساری حیاتی تہاڈا احسان نہیں بھل سگدی۔ ہن او ڈو ہیں غنڈے گرفتار تھی گین۔

ہیں حادثے دے بعد اساں ڈو نہیں محبت اچ گرفتار تھی گیوسے ایہہ تک کہ او منزل آ گئی۔ محبت دا ہونا محبت کرن آلیں کوں بیٹھی اچ چیڑھا تے ہنیں وچوں کھوٹا تے کھرا سنجڑیندے میکوں فوجی ویکھ تے نجمہ دے نجمہ دی شادی میڈے نال کرن کنوں انکار کر ڈتا۔ تے ہیں عرصے اچ میں ہک فوجی افسر بن گیم۔

ہن چپ رہن ، کلہا رہن تے آپ ٹھیڑ اٹھ میڈی کارو لے کل رات جیڑھے ویلے میں یاد کوں بھلا تے خود دی ختم تھی ویاں ہوں دے لے میڈی تے نجمہ دی نسبت دا جنازہ چوڑدا پیا ہو سی ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ ۔" ہیں کنوں اگوں تے او کجھ نہ آکھ سگیا۔

"میں اندر آ سگداں" آ ونج۔ خالد کوں سنجڑیندیں دیر نہ لگی ہوندے سامنے ہوندی محبوبہ نجمہ کھلدی کھڑی ہئی۔ نجمہ ہوں ویلے فوجی وردی پاتی ہوئی ہئی تے فوجی ملوم تھیندی ہئی۔ خالد دے منہ اچوں بے اختیار نکلیا۔

"نجمہ! میڈی زندگی ۔ ۔ ۔ ۔ میڈی آرزو توں ایں تے اتھاں؟"

"پیا ۔ میڈی [illegible] اچ تو [illegible] نال نال لڑ سا ۔"

ڈو ڈھیں رات او دشمن دے میگزین [illegible] [illegible] کوشش کریندے [illegible] [illegible] رستہ ختم تھیون دے بعد خالد تے نجمہ پہاڑی دے دامن اچ سگے پئے۔ ہن دشمن دا میگزین ادھ میل دے فاصلے تے ہا۔ ہوں ویلے ہک تیر خالد کوں مونڈھے تے لگا۔ خالد ڈٹھا ہک فوجی تیر بادنے بھجدا پیا ہا۔ تے ول ڈو جھے لحظے خالد دے خنجر ہوندی زندگی کھس گھدی۔ خالد تیر دی کوئی پرواہ نہ کیتی تے میگزین دو جلدی نال ٹُر پیا۔ دشمن کہیں بچیدیں بچیدیں ہنا او میگزین دے نال پہنچ گئے ہن خالد ڈٹھا کجھ سپاہی ہنے ڈو بیہے آندن۔ جلدی جلدی ماچس کڈھی تے تیلی بال تے میگزین کوں بھالا ڈتی ول ڈوجھے لحظے ۔ ۔ ۔ ہک منٹھی آواز آلا کہی

ڈوہڑے

دلشاد احمد پوری

میکوں شوق نہ جیندا عشق نہ لیندی گل وچ گیرڑ نہ پیندی
سوز جلاوے حسرت بھلاوے جیندڑی نکل نہ ویندی
چپ کراں تاں جگر سڑ ویسے کراں شور تاں خلق مریندی
دلشاد جے پہلے خبر ہوندی تھی ہرگز نیہہ نہ لیندی

فیض محمد دلچسپ

ہیں عشق کتوں کر پاسہ لنگھیں شیراں توں وددھ شیرے۔ گھنداگھیرے
مار ڈیندے مست شہبازاں دی نبڑ دن کھٹرو گھیرے۔ قصل بیرے
جیکوں چاٹ لگی وٹ کھمدے دل نہیں رکھدا ایرے۔ منزل میرے
ہر کوئی آہدے اے اوہ گنڈھ دے مطلب پا ونڄ ویرے۔ لگدن پھیرے
جیندے نیک نصیب ہودن بس او دلچسپ دلیرے۔ شارک میرے

محمد نواز خوشتر

یا محبوب موہن ماہ مداوا دلبر انور ترالا - جیوں یوسف شالا
تیڈی نال اساں ڈٹی پیت اڑی دیدار ڈکھا گل لالا - ماہ مہتوالا
زلف زنجیر دی حکبڑی دلڑی کھاوے ددد تھوالا - رنج کشالا
خوشتر درس پیاسے کوں کبھر ڈیو وصل پیالا - رمزیں والا

صابح الہ آبادی

ڈیکھ نظارے قدرت دے سئیں ہوش عقل اڈ ویندے
ماہ دی صورت نی رہ ویندی بت فرح خبر تی کتاں ڈھ ویندے
نی رہ ویندا جیوݨ دا جیکوں ہاتھ حسن گھن ویندے
صابح دانا مردیں دا خود ہاں چھیٹ دل لٹ ڈیندے

اردو - سرجیت
پنجابی - مندر سنگھ سرنا
ترجمہ سرائیکی: صادق بشیر

رشوت

کھیماں ٹانگے والا اج فجریں توں پریشان ہئی۔ سویلے سویلے او ٹانگہ جوڑ تے گھر کنوں ایویں نکلیا ہئی جو او چیل روڈ دے پہلے موڑ تے سامان نال بھرے ہوئے ہک ٹرک نال ٹکر تھی گئی۔ ٹکر تاں معمولی ہئی پر ٹانگے دا ہک بمب ٹکرے نال ٹٹا تھی گیا۔ ٹانگے کوں او کھچ سوکھے گھلیندا گھلیندا او موتیا خان دی دکان تئیں گھن گیا۔ اتھاں بمب پواون نال ساڑھے سولہ روپے لگ گئے تے دیر نال تھی گئی۔

ہن ڈیگر ڈھلے ویلے او اُدمی رام دی دکان تے بیٹھا چاہ پیندا پیا ہا۔ تاں او تندا اودرا دا کجھ گھٹ گیا ہا۔ ساڈھے سولہ روپے بمب والے کوں ڈیون دے بعد اوندے کول باقی چھڑے ڈھائی آنے بچے ہن تے اُدمی رام چاہ دے وڈے گلاس دے ساڈھے ترے آنے گھندا ہا۔ روز دا گاہک ہوون دی وجہ توں اُدمی رام نے اوندے نال ہک آنے دا اُدھار کر گھدا تے چاہ دا وڈا گلاس ڈرنزل ڈوتڈ بھر تے روڑ و اگھن اوندے وچ ملائی شلائی پا تے ڈیتا۔ دانے وال لوری گھوڑی دے اگوں رکھ تے کھیماں لوہے دی ہک کرسی تے التھی پلتھی مار بہہ گیا۔ اوں ویلے تئیں اوندا سارا اودرا ختم تھی گیا ہا۔ تے چاہ دیاں گرم ہواڑاں اوندے ناساں کوں چس ڈیندیاں پیاں ہن۔ اوندی اے عادت ہئی جو او چاہ پیون توں پہلے ہمیشاں اوندیاں ہواڑاں گھندا ہا۔ چاہ دا پہلا گھٹ بھرتے اوں نے مچھیاں نال لگی ہوئی ملائی کوں ٹیکے دے میلے ملوٹڑے پلو نال صاف کرتے مچھیاں کوں ولا تا ڈیتا۔ ڈیڈھ وچ گرم گرم چاہ پچدی گئی تے تاں اوں نے فخر نال انگڑائی گھدی تے چارے پاسوں ڈٹھا۔

اوندے ٹانگے دے کول ڈو ٹھٹیاں موٹیاں وچھڑ عورتاں کھڑیاں ہن۔ ایکوں اپنڑے ول ڈیکھیندیں ہوئیں وڈی ممی آکھیا۔ "بھائی ٹانگہ خالی ہے؟"

"کتنیاں سواریاں ہن؟" کھیمے پچھیا۔

"چار!" بڈھڑی بولی۔

باقی ڈوں وی آنیاں ای موٹیاں ہن یا پتلیاں وی ہن؟ پہلے وی میڈے ٹانگے دا بمب ٹٹ گیا ہئی۔ اُدمی رام دی دکان تے بیٹھے ہوئے سارے دے سارے گاہک کھلڑ پئے گئے تے عورتاں کرڑ ہچ تے بھا کیاں تھیندیاں چلیاں گیاں۔

اُدمی رام الایا! کھیماں، تیں اے چنگا نی کیتا۔ جانڑدا ہیں او لالہ امنت رام دی زال بال تے کس ہائی؟

"ݙٹھے وے ساریاں کوں ݙٹھے۔" اکھیسے چاہ دا ݙوجھا گھٹ بھریندیں ہوئیں آکھیا۔ اڄ یار چاہ مزا کیتی پئی ہے۔

شام کوں جیڑھے ویلے کھیماں گھر ولیا تاں اوں ݙٹھا، کہ اوندی کوٹھی کوں ہک بیا جندرا لگیا پیا ہے۔ او چھوٹا جیہاں جیہڑا آئے والا جندرا جیکوں او سویلے لا گیا ہا۔ تلے زمین تے ݙنگا ݙوڑا تے پھسیا پیا ہا۔ اوندے گھروی ولتیڑ۔ کھٹڑی، میلی کچیلی رگندی والا لبترا تے بیاں چھوٹیاں موٹیاں شئیں گلی وچ کھنڈیاں پنڈیاں پیاں ہن۔ اڄ تاں کئی تھوں سہی ݙینہہ چڑھیا ہئی۔ سارا ݙینہہ خدا دا چکر لیندا رہیا ہا۔ تے کوئی وی کم دی سواری اوکوں نہ ملی۔ جے کوئی ہکڑ ݙکڑ ملی وی سہی تاں کمینی۔ لڑاکی بے دا حق چھکن والی۔ بیہاڑ گنج توں قطب رو ݙتیں ݙو پھیرے لگے۔ او وی چرنی چونی دے سارا ݙینہہ حرام تھی گیا ہا۔ تے ہن کھیں اوندی کوٹھی کوں جندرا مارتے اوندا سامان باہر کڈھ سٹے۔

حق ہمسایاں وچوں کہیں ݙسیا۔ جو جندرا مکان دے مالک دا منشی لا گئے۔ او سدھا منشی دے گھر گیا۔ منشی نے آکھیا: میکوں پتہ ہے، جو توں کرایہ پیشگی ݙے ݙیندا ہیں۔ پر اتھاں لوفراں دے واسطے کئی جا کینی۔ اے سن تے کھیسے کوں اتنی حریانی تھئی کہ اوکوں منشی دے منتاں ترلے کرن دا خیال وی نہ آیا۔

ساری رات پتلی سوڑ وچ ݙکدا کنبدا رہیا تے سوچیندا وی رہیا جو او لوفر کیویں تھی گیا۔" کتی حریانی دی گال ہے کہ او کل تئیں تاں شریف ہئی۔ نالے اڄ اچا چیت لوفر بݨ گیا ہئی۔ پر اوں کوں کیڑھے لوفر پنڑیں دی سزا ملی ہئی اے اوکیناں جانڑدا ہا۔ اوندا پیٹ خالی ہئی۔ آج سارے ݙینہہ وچ ہک روپیہ تے ݙیڈھ آنے بݨے ہن۔ ݙیڈھ روپے دا اوں کے گھا پٹھا تے ݙالا نشالا گھدا ہا۔ تے ݙو آنیاں دے چنڑیں چیچڑ نے کمیٹی دے نلکے توں پانی پی گھدا ہا۔

سیالے دی ٹھڈی ٹھر رات اوندے بت وچ وسمار پیندی ویندی ہئی۔ اپݨے تلوں والا پھاڑیا ہویا گدیلا کڈھ تے گھوڑی تے سٹ ݙتا نے کھٹ دی ادھی ݙانونڑیں کٹ تے گدیلے کوں گھوڑی دے پبھڑ تے پکہ تے بدھ ݙتا۔ خود او پرانی سوڑ کوں اتے تلے ولھیٹ تے گھنٹیج ونج تے ترنگ کھٹ وچ ڈھگی تھی گیا۔ او کافی دیر تائیں جاگدا رہیا اتے اپݨے لوفر پنڑیں تے سوچیندا رہیا۔ تے ول ٹھک کنوں آندراں قلوس قلوس کرن لگیاں تے رات دی ٹھڈ اوندیاں ہݙیاں وچ وڑ گئی۔ تاں ایہ عنت ساری گالھ اوندے دماغ وچ آ گئی۔ اوکوں یاد آ گیا کہ مکان دا مالک لالہ الفت رائے دا دوست ہے۔

سبھ سویلے او جاگیا تاں اوں ݙٹھا کہ گھوڑی کوں کنھبنی لگی پئی ہے۔ اوکوں آپ کوں وی ݙکھی چھنی پئی ہے۔ پالے توں ݙونڈ مترتے پیچ تھی گئی تے ہلکا جیہاں بخار وی ملوم تھیندا ہا۔ ول وی اوں ٹانگہ

جو نئے لالہ الفت رائے دے در تے آ تے کھڑا ڈتا۔ پوڑیاں چڑھ تے اوں نے ہولے ہولے کنڈا کھڑکایا۔ چوڈاں سال دی ہک موٹی چھوکری نے دروازہ کھولیا تے بولی۔ " لالہ جی گھر کینی۔ بمبئی گئے ہن"۔ کھیمے آکھیا۔ " میں بی بی سیٹھ کوں ملنیں۔ میڈا مطلب ہے۔ میکوں انہاں نال کم ہے"۔
ہئے۔ ہئے۔ چھوہر اپنی اکھیں مٹکندی ہوتی بولی۔ بی بی سیٹھ نال کیا کم ہے؟ ول منہ بھنوا تے اُچا اُچا بولی۔

" بی بی سیٹھ۔ بی بی سیٹھ۔ اے کاکا آدھے میکوں تہاڈے نال کم ہے"۔

" کیا کم ہے"۔ بی بی پرے کنوں کوٹھے وچوں الائی۔

" کیا کم ہے"۔ چھوہر نے گنید واکن ول آکھیا۔

کھیمے نے ڈاڈھی جھک نوائی نال آکھیا۔ " انہاں کوں آکھو ٹانگے والا آیل ہے۔ ٹانگہ انہاں دا اپنا ہے۔ بے شک ساری دلی دی سیر کرن۔

چھوکری بولی۔ " ساری دلی دی سیر دے کتنے پیسے گھنسیں؟

کھیمے آکھیا۔ پیسے کیہیں۔ ٹانگہ تہاڈا آپناں ہے۔

چھوکری بولی مفت۔

ہا ہا۔ بالکل مفت!

" ساری دلی دی سیر تاں"۔ چھوکری نے سودا پکاون کیتے آکھیا۔

جیا! دلی تے نویں دلی ڈوہاں دی۔ قطب مینار ڈیکھو۔ اوکھلا ڈیکھو۔ برلا مندر۔ لال قلعہ۔ کناٹ پیلس تے چاندنی چوک دی سیر کرو۔

چھوکری خوشی کنوں پھاوی تھی گئی۔ تے گڈی تے ٹپول مریندی اندر وڑ گئی۔ پر جلدی ول آئی تے کاوڑ نال بولی۔ " بی بی سیٹھ آدھن۔ گھن ونج اپناں ٹانگہ۔ ستیاناس تھیوس آ گئے ہن نخرے ڈکھاون۔

کھیمے نے ہتھ جوڑ تے ڈاڈھی جھک نوائی نال آکھیا۔ انہاں کوں آکھو میکوں معاف کر ڈیوو کل میں تو غستاخی تھی گئی ہئی۔ گالھ اے ہئی جو اوں ویلے میں شراب دے نشے وچ ہم"۔

چھوکری نے منہ اندر ولاتے شرماجیہیں سریلی آواز وچ آکھیا۔ بی بی سیٹھ۔ آکھیندے کل میں شراب دے نشے وچ ہم"۔

اندروں آواز آئی۔ اساں نی شرابی کوں ٹانگے تے چڑھدے۔ او فر کہیں جا وا۔ لوٹا یہ لوٹا

دل ولا گنبد دی آواز بولی۔ اساں تی شرابی کوائی دے نانگے تے چڑھدے۔ لوفر کہیں جاوا۔ تے کاوڑ والیاں اکھیں نال چھوکری کھیمے کوں گھوران لگ گئی۔

کھیمے کوں ہتھاں پیراں دی پے گئی۔ مطلب ہے ڈھکیمن دی پے گئی۔ تے ولا جلتی جلتی بولیا۔ کیناں سیٹھ جی کنوں غلطی تھی گئی ہے۔ شراب کیناں۔ میں چاہ پیتی ہئی۔ میکوں چاہ نال نشہ تھی ویندا ہوندے۔ آواز آئی۔ ول اساں کیا کروں، آکھس دفعہ تھی ونج۔ تے توں کیوں اِتھاں کھڑی ہیں۔ اندر کیوں نئی آندی؟

بالڑی دروازہ بند کرن لگی۔ تاں کھیمے دے منہ توں ہوائیاں اُڈ گیاں۔ اوکوں پتی تاں کئی نہ سجھی۔ اوں نے پٹکا لہا تے چھوکری دے پیراں تے رکھ ڈتا تے بولیا۔ حضور۔ مائی باپ۔

چھوکری چپ کیتی، پچھوں تے تھی گئی۔ تے ایں اُچے الا نال بولی۔ بی بی سیٹھ پٹکا لہا تے آ دھے۔ نساں حضور مائی باپ۔"

اوندے بعد اندر کھس پھس شروع تھی گئی۔ اینویں لگدا ہا جیویں اندر ہک چھوٹی جہی کانفرنس تھیندی پئی ہے۔ جیندے وچ کتی طراں دے مشورے تے دلیلاں ڈتیاں ویندیاں ہوون تے ریزولیشن پاس تھیندے پئے ہوون۔

لالہ جی دی سس بولی۔ "ایں موٹے دی نیت کھوٹی ہے۔ اے اساکوں اوکھلا گھن ونج تے جمنا وچ لوڑھ ڈیسی۔

ہائے۔ میں مرگیم۔ لالہ جی دی دھی نے آکھیا۔

لالہ جی دی زال بولی۔ میکوں تاں اینویں لگدے جیویں اے اساکوں قطب میناروں دھکا ڈے ڈیسی۔

ہائے۔ میں مرگیم۔ دھی ول بولی۔

نساں تاں اینویں مردیاں ویندیاں ہیوے۔ لالہ جی دی ننہہ بولی۔ کیڑھے کینے دی مجال ہے؟ اوندی نیت وچ فرق پیا تاں میں اوندی پچی گھُٹ ڈیساں۔ دلی دی سیر مفت ملے۔ بئی کہیں شے دی لوڑ ہے۔ میں تاں اجاں تائیں اوکھلا دی کینی ڈٹھا۔ لالہ جی دی بمبئی گئے ہوئے ہن۔ ایہو جہاں موقع ول ہتھ نی آونڑاں۔"

لالہ جی دی ننہہ فرنیچر وچ رہ گئی ہئی۔ او ول ڈاہلی ہئی۔ اوندی بدھا وٹ نال ساریاں دے ڈر لہہ گئے۔ تے ول ساریاں دی صلاح نال اے ریزولیشن پاس تھئی کہ اج دلی دی مفت سیر ضرور کیتی ونجے۔ ایں دفعہ ننہہ دروازے کنوں آ تے بولی۔ جو کھیمے تلے جُل تے کھڑ۔ اساں ہنیں آندے سے۔"

مارتے لہہ گیا ہووے ماوں جیویں کئی پتنگ
کھیاں خوشی توں ٹپے مارن لگ پیا. ساریاں پوڑھیاں جیویں کئی کنبنی کجھ گھٹ گئی ہئی. کھیسے نے اپنے
نے گھوڑی دی پٹھ تھپی. دُھپ وچ گھڑے رہن نال گھوڑی دی کنبنی کجھ گھٹ گئی ہئی. کھیسے نے اپنے
ٹھڈے ہتھ پھوکے مار مار تے گرم کیتے. تے ول ہر نٹھاں نال بے سُری سیٹی وجاون لگ گیا.
اچا چیت اوں کوں معلوم تھیا جو جیویں ٹانگے دا پچھلا پہیا زمین نال لگ گئے. ادھر کا ہیرتے پھول
تے ڈھس. لالہ جی دی سس تے ڈال ٹانگے دی پچھلی گدی تے بہہ گئیاں ہن. جیڑھے ویلے لالہ جی دی
زنبو تے ادھ منزی دھی اگلی گدی تے بیٹھیاں. تاں ٹانگے دا پرانا ڈھینگر جھٹ چڑ کرن توں بچیا.
اللہ معافی کرے ڈوہے اوچار دھیاں کوجھیاں موٹیاں ہن تے ہکے سانچے دے ڈھلیاں ہویاں ہن.
جیڑھے ویلے ٹانگہ اوہی رام دی دکان دے سامھڑیں کنوں نغدریا: تاں حریان تھی تے اوہی رام
اکھیں پھاڑ پھاڑ تے ڈیکھن لگ گیا.
اوں ڈینہہ ڈاڈھی سیر تھئی. دہلی دی کوئی چنڈھ نہ چھوڑی. پرانی دلی نے نویں دلی دا چپہ چپہ پٹ
ماریا. ڈینہہ ہا. یا سیراں کے پکڈکاں دا ہک لمبا چوڑا پروگرام ہا. قطب مینار تے او کھلا ڈیکھن تے عید او
لال قلعہ گئیاں. کھاری باولی وچ اتھاں نے پراٹھے کھادے. چاوڑی بزار وچ چاٹ تے ڈہی بھلے
چاندنی چوک وچ دا ربڑی تے رس ملائی. برلا مندر وچ آئس کریم تے کوکا کولا. کناٹ پلیس وچ
بنارسی پان تے نوتیے دے گجرے گھدو نے ...... تے نکلا کو جوان تے تھکی ہوئی چور گھوڑی مبر
تے شکر دی صورت بنڑی لے سارا موج میلہ ڈیکھدے رہ گئے.
سجھ لگدا پیا ہا جڈاں ٹانگہ ول آتے لالہ الفت رائے دے مکان تے رکیا. سواریاں لہہ گئیاں. تے
ٹانگے کوں دی کجھ سہی ملی. تاں کھیسے نے ڈاڈھی جھک نوائی نال آکھیا. بی بی سئیں بھگوان تہاڈا بھلا
کرے.! او میڈی کوٹھی ، ذرا تساں آکھ ڈیسو تاں میکوں مل ویسی. اللہ سائیں ایں توں وی ڈوزا ڈیوے
ہے. تے ٹانگہ تاں تہاڈا اپنا ہے. جڈاں سیر کرنی ہووے سڈ گھدا کرو.
اچھا اچھا!! آکھ ڈیسوں. لالہ جی دی زال آکھیا.
اچھا اچھا!! آکھ ڈیسوں. لالہ جی دی دھی دے اندروں گنبد دی آواز آئی. بکھ نے تھکڑے نال
اندبت چور چور تھی گیا. تے او ندے کھیسے وچ ہک پیسہ دی کیناں ہئی. جیندے نال او اپنا پیٹ بھر گھندا.
ادھار دی امید اوکوں صرف اوہی رام کنوں ہئی. سئے اور سدھا اوندی دکان تے گیا. تے لوہے دی
کرسی تے الٹی پلٹی مار تے کتنی دیر تائیں چاہ وچ ڈبل روٹی پسا پسا تے کھا ٹہلدا رہیا. (باقی صفحہ ۲۵ پر)

صابر الہ آبادی

غزل

وِنگرے وال ریشم دے پچھے دل دل وچ کیا دل رکھدن
ساڈے قید کرݨ دی خاطر ایہا تاں اے اٹکل رکھدن

ہے ہک ہک دل دے وچ سو سو لہریں مست شکل رکھدن
اساں تکے ہیسے تاں ہتھ چا پاھوں سیئں بیا ترپی تاں ہتھ چھل رکھدن

کوئی ایجھاں جا دو تاں ہے انہاں ناز بھریاں دے نیدھاں وچ
جو نقش دلے ایں دھارا تے خود آپے آنتے گل رکھدن

ٹُریں تیر چلیندن وینڈے ہاں کڈھ گھندن ڈیکھݨ نال
اصلوں پتہ نی رکھݨ ڈیندے چا ہا ایجھاں چنچل رکھدن

کھڑتے پچھوں ستے نئیں چاڈ ہوسے مردا پے یا جیندا پے
ایہہ ہر دم بے پرواہ ہر ندن سیئں کیڈاں کہیں دی گل رکھدن

جیندیں بندیں کوں مار گھتیندن مویاں کوں ول ساہ چا پیندن
منڈھ دا استاں مسیحائی سا زل رکھدن بھوڑل رکھدن

بیشک ڈنک مہاگ تنیندے لہندی دی مہ گھندی ہے
پر سرمہ مسرت بھلیندے ساری نینڈ جو لعبض اچل رکھدن

غمزے، نخرے ناز نہورے وار تون وار کرڈا کرݨ ہن
صابر پاک نی رہن ڈیندے ہر ویلے جنگ جدل رکھدن

صادق بشیر

پہلا سبق

سرائیکی ادبی مجلس (رجسٹرڈ) بہاولپور نے فیصلہ کیتے جو ہر او کوشش جاری کیتی ونجے جیڑھی سرائیکی زبان دی ترقی تے رواج ودھاوݨ واسطے ضروری تھی سگدی ہے۔

ادارہ سہ ماہی "سرائیکی" نے جیہاں اپݨے مجلہ وچ بیان ضروری تبدیلیاں کیتن انھاں سرائیکی زبان کوں سمجھݨ تے بولݨ کیتے آسان قسطاں نال ہک ہک سبق دی پیش کرݨ دا سلسلہ شروع کیتے۔

امید ہے جو سرائیکی نواز دوست ساݙی ایں کوشش کنوں ڈھیر توں ڈھیر فیدا حاصل کریسن۔

(ادارہ)

<u>سرائیکی قاعدے دا پیش لوظ :-</u> اج کنوں کئی صدیاں پہلے اردو دا منڈھ بدھیجݨ ویلے اردو زبان دے محققین نے پہلے دا فیصلہ ݙتا ہویا ہے۔ جو اردو زبان شمال مغربی ہند (مغربی پاکستان) دے اوھ وچلے علاقے ملتان تے اوندے آرھوں پارھوں دے علاقیاں دی زبان کنوں اردو زبان نکھتی ہے۔

ایں تحقیق دے بعد اے سوال دی ختم تھی ویندے جو ملتان تے اوندے آرھوں پارھوں دی زبان جیکوں اج سرائیکی آدھن دی الف۔ بے۔ تے اردو زبان دی الف۔ بے۔ تے کنوں انج ہوندے ہن سانگوں اساں اج اے اعلان کریندے ہیں جو سرائیکی دی ابجد تے اردو دی ابجد بالکل ہکا ہے۔

اردو دی چھوٹی ی (یائے خفی الصوت) تے وݙی یے (یائے جلی الصوت) وانگوں سرائیکی زبان وچ بی تے وݙی یے کنوں علاوہ چھوٹی ب تے وݙی ب۔ چھوٹا ج تے وݙا ج۔ چھوٹی د تے وݙی ݙ تے چھوٹا گ تے وݙا گ وی موجود ہن ایں طرحاں اردو دے چھتری (۳۶) لوظاں دے نال سرائیکی دے چار چھوٹے لوظ ودھاتے کل ابجد چالھی (۴۰) لوظاں دی سرائیکی ابجد بݨ ویندی ہے۔ اساں چھوٹے لوظاں دی سنجاݨ کیتے انہاں دے تلے ݙو لکیراں دا نشان لا ݙتا ویندے۔ تاں جو اے پتہ لگے کہ انہاں دی آواز ہلکی کرتے چھکی کرہ ݙیو۔ جیویں جو :-

ب	کنوں	ٻ
ج	کنوں	ڄ
ڈ	کنوں	ݙ

گ کنوں ڳ

مثال :- (چھوٹی ب) ٻ کنوں ٻلی تے (وݙی ب) ب کنوں باندر
(چھوٹے ج) ڄ کنوں ڄال تے (وݙے ج) ج کنوں جنتی
(چھوٹی ڈ) ݙ کنوں ݙول تے (وݙی ڈ) ڈ کنوں ڈرم
(چھوٹے گ) ڳ کنوں ڳاں تے (وݙے گ) گ کنوں گاجر

سرائیکی دی ابجد

ا ٻ ب پ ت ٹ ث ڄ ج چ ح خ د ݙ
ڈ ذ ر ڑ ز ژ س ش ص ض ط ظ ع غ ف
ق ک ڳ گ ل م ن و ہ ء ی ے ۔

بقیہ :- رشوت

شام کوں او جیڑھے ویلے گھر ولیا تاں اوں ݙٹھا ۔ کہ اوندی کوٹھی دا دروازہ کھلیا ہویا ہئی تے اوندا اکھٹ لبترا ستے ݙو جھیاں شیشیں کوں وی کہیں نے ول کوٹھی وچ رکھ ݙتا ہا ۔ اوندے منہ تے ہلکی جہیں مچک آ گئی ۔ ول اوں ݙٹھا کہ او ہو جہیں مچک گھوڑی دے منہ تے وی آ گئی ہئی ۔
"ݙنیاں دی تاریخ وچ ایہہ پہلا موقعہ ہئی ۔ جݙاں ہک آدمی نے ہک گھوڑی نہ ول تے کہیں کوں رشوت ݙتی ہئی ۔ ؎

رباعیات

حافظ عبدالکریم دلشاد ـــــــ

لوڑھے عشق ہجراں دے نچھول
دل آہدے ہینکوں ساڑوں ڈوں نچھول
ہے دلشاد عذاب اندر جیت
عاشق رو ندا رت دیاں ہنجھول

صادق بشیر ـــــــ

ساقی توں اج اتلی پلا
رہے فرق نہ تیڈا میڈا
لیندے تاں فتوے لاوے پیا
صادق کوں نہ خالی ولا

بخت علی مسرور ـــــــ

ہک سانگے ہک بنڑناں پوندے
بھج سولی تے چڑھناں پوندے
اے مسرور اساڈا فرض
حق دے خاطر لڑناں پوندے

فیض محمد دلچسپ

کافی

خدا جانے سبب کیا ہے اجن تیں چن الیندا نئیں
بہوں ہیلے جتن کیتم آ انگڑی کوں ویندا نئیں

نیڑا لاتم تے ڈکھ چاتم آپے پاتم اے گل گیٹی
اجڑ گئی ہاں نکھڑ گئی ہاں وچھڑ گئی ہاں او گیا سٹی
ڈکھا کر تے مکھا کر تے ڈکھا کر تے او گیا وٹی
کڈھاں وہاراں پکڑ سر ڈراں تے راہ تاڑاں ملیندا نئیں

خدا جانے سبب کیا ہے اجن تیں چن الیندا نئیں

کیویں کراں کیڈے مراں پیریں دھراں میں اپنا سر
ولا سونہڑاں کرے چونہڑاں تے من موہنڑاں ویندا مجھر
نہ حد رکھی گئے منہ مکھی اڈیا پکھی نہ آیا پھر
نہ منہوں الائے نہ کھنڈ گھولے تے ہوں ڈولے رلیندا نئیں

خدا جانے سبب کیا ہے اجن تیں چن الیندا نئیں

جیڑھیاں دیداں کرن عیداں اوہے دیداں سجن چا گئے
ازا میکوں پچھا میکوں ڈرا میکوں تے لادا گئے
ڈسے کوئی اینویں ہوئی جیندی موئی کوں رنج لا گئے
میں سمجھی کھل ڈیہے دی دل اوہنڑ گئی بس بھنیندا نئیں

خدا جانے سبب کیا ہے اجن تیں چن الیندا نئیں

میں چند داراں ڈیوے جاراں کرے ماراں نبھاوے نہ
میں تڑ گئی ہاں اپیرتیں پئی ہاں تھکی تھیاں الاوے نہ
تڑلویندا گیا سٹیندا گیا رونیندا گیا رہاوے نہ
غمی گئی کھا تے جانڑدیں ہاں تھیں لا کہا بجھیندا نئیں

خدا جانے سبب کیا ہے اجن تیں چن الیندا نئیں

ایہو تقوی تے کھڈے ساہ کڈھاں نہ آہ او دلچسپ
تساں سونہڑاں کرے ڈونہڑاں اینویں ہونڑاں ہا کم ریسے
انشاء اللہ تھیسی بھلا میڈا اللہ اے دل چسپ
کرم تھیسی رحم تھیسی ترم تھیسی و نجیندا نئیں

خدا جانے سبب کیا ہے اجن تیں چن الیندا نئیں

صادق بشیر

بیت المقدس دے واسیو

۱۰ جون ۱۹۶۷ء کوں اج تیرہاں سو سالاں دے بعد . . . ول پیغمبراں دی اے زمین پارے وانگوں کنبھدی پئی ہئی۔ توپاں دے گولے تے جہازاں دی بم باری نال بیت المقدس دے در و دیوار کنبھدے پئے ہن۔ ننکے ننکے بال ماواں دے سینیاں نال لگے ہوئے ہن۔ بڈھے آسمان تے بے وس تکی تے پروردگار کوں اپنے بالاں دی حفاظت کیتے رو رو تے دعائیں منگدے پئے ہن۔ تے شینہہ جوان ہر گلی دے موڑ تے سینے کڈھ تے بندوقاں پکڑی ایں کھڑے ہن جیویں لوہے تے فولاد دے پہاڑ ہوون۔

پہاں پھٹن دے ویلے تائیں ہزاراں عرب اپنے خون دا نذرانہ بیت المقدس کوں پیش کر چکے ہن۔ جو حضرت عمر والی مسیت وچوں بانگ دی آواز آئی۔ اجن مؤذن عزیز النافع نے اللہ اکبر آکھیا ہئی جو ہک سنگین اوندے سینے وچ پوڑ ڈتی۔ تے تیرہ سو سال دے بعد پہلی واری فجر دی اذان ول پتہ نی کتنی مُد کیتے ختم تھی گئی۔ شہر وچ مسلماناں دا قتلِ عام کیتا گیا۔ عرباں تے یہودیاں دے ظلم دی مثال تاریخ وچ نہیں ملدی۔ او عرباں کوں زوریں اُچے اُچے چھتاں تے مکاناں توں دھکا ڈیندے رہ گئے۔ گھراں وچوں کڈھ کڈھ تے جانوراں وانگوں کھلیندے رہ گئے۔ یہودیاں دا اے ظلم تے مسلماناں دی ایں بے وسی تے شاہ تے صدر سوائے رونے دیاں ہنجوں رووݨ دے کجھ نہ کر سگے۔

بیت المقدس دے واسیو! تاریخ ایں گال دی گواہ ہے جو اوں نے ہمیشاں اپنے آپ کوں دہرائے۔ یاد کرو او ڈینہہ جڈاں عیسائیاں نے ۱۰۹۹ء وچ فلسطین آتے بیت المقدس تے قبضہ کیتا ہا۔ ہکے ویلی یارہاں ہزار ترکاں دے سر جیڑھے دھارے وچ کٹیجے ہن۔ انہاں کوں فتح دی نشانی بنا تے ہوا وچ ٹنگیا یا تے نیزیاں تے لٹکایا ہا۔ مسلماناں دیاں لاشاں کوں قبراں وچوں کڈھ کڈھ تے انہاں دے سامنے ان ستیاں تے انہاں دی بے حرمتی کیتی ہئی۔

کیا تہاکوں یاد ہے جڈاں پوپ اربن ثانی کوں ۱۰۹۵ء وچ صلیبی مجاہداں نے آتے ڈسایا ہا جیڑھے ویلے اساں معبد (مسجد اقصیٰ) وچ داخل تھئے ہاسے۔ ساکوں انا پتہ ہے جو ساڈے گھوڑیاں دے گوڈیاں تئیں مسلماناں دا خون ہا۔"

اللہ تبارک وتعالیٰ دی رحمت جوش وچ آئی۔ تاریخ دا ورقہ الٹیا۔ ۱۱۸۷ء وچ سلطان صلاح الدین

ایوبی منہ جتی غازیاں کوں نال لاتے اللہ دے حکم دی تعمیل کرن ٹُر پیا۔ دُنیاں دی کہیں مددت دی پرواہ نہ کیتی تے کہیں دی طاقت کنوں مرعوب تھئے بغیر صرف اللہ دی خاطر مرن تے اللہ دی خاطر جیون دا عہد کرتے بیت المقدس دے دروازے تے آن پُنا، عیسائیاں نے سر منہ دا زور لایا۔ مقابلہ کیتا۔ پر اللہ نے اپنے ایں بندے دے سرتے فتح دا سہرا بدھ ڈِتا۔

اج او ہو بدلہ گھنن کیتے ہناں عیسائیاں نے دل اسرائیلیاں دے مونڈھے تے بندوق رکھ تے عالم اسلام کوں للکارے۔ مسلمان بھراوو۔ دوست تے دشمن دا فرق سنجانڑو۔ اے دشمن تہاڈا اج دا دشمن نئیں۔ روزِ ازل دا دشمن ہے۔ اسلام دا دشمن وی ایہو ہے۔ تے تہاڈے پیو ڈاڈیاں دا قاتل وی ایہو۔ اج ول تساں وی سلطان صلاح الدین ایوبی وانگوں اللہ دی خاطر مرن تے صرف اللہ دی خاطر جیون دا عہد کرو۔ سوائے اللہ سائیں دے کہیں تے بھروسا نہ کرو تے ہک مُٹھ تھی ونجو۔ ول ڈیکھو فتح دے سہرے رب العالمین کیویں تہاڈے سراں تے بدھیندے۔ اللہ سائیں عالم اسلام کوں عمل دی توفیق ڈیوے۔ آمین۔

رُباعی

زمانے دے ستم سر بار سہہ ونج
ڈُکھاں دے نال سنگت جوڑ بہہ ونج
صدف دے وانگ وچ دریا د سرور
پیاسہ تھی مگر خود دار رہ ونج

(طالب)

رُباعی

عطا ساقی دی بس چپ چاپ پی ونج
ستاون غیر کوں ہے پاپ پی ونج
اے سرور ہے بھرم ساقی سخی دا
لہو اپنے کوں ڈوہ کے آپ پی ونج

(سرور)

اِنعامات

۳۰ رجون ۱۹۶۷ء کوں ساڈھے اٹھ وجے شام سنٹرل لائبریری دے گراؤنڈ وچ سرائیکی مقابلے دا اے عظیم الشان انعامی جلسہ منعقد تھیا۔ جیندی صدارت عالیجناب میر عجم خاں کمشنر بہاولپور نے کیتی۔ تے مہمان خصوصی عالیجناب عمادر ضا صاحب کمشنر ملتان ڈویژن ہن۔ جلسے دی کارروائی کلام پاک نال شروع کیتی گئی۔ اوندے بعد شاعراں نے او سارا ای نظماں رنائیاں جنہاں مقابلہ جیتیا ہئی۔ جناب کمشنر صاحب بہاولپور نے اپنی مختصر تے دل موہݨ والی تقریر کیتی۔ کمشنر صاحب نے فرمایا کہ اے سرائیکی دے انعامی مقابلے ہر سال تھیندے رہسن۔ تے اگلے سال امید ہے۔ جیڑھے شعراء رہ گین او وی حصہ گھن سگسن۔ او ہناں نے ایہہ وی فرمایا جو اے سب جناب بریگیڈیئر نذیر علی شاہ صاحب دیاں کوششاں دا نتیجہ ہے۔ جناب بریگیڈیئر صاحب ۷۲ سال دے اے بزرگ میکوں تاں سرائیکی دے عشق وچ ۷۲ سال دے جوان لگدن۔ سارے دا سارا ہال کھل کتوں ولہیج گیا۔ تے اوندے بعد انعامات تقسیم تھئے۔ جنہاں شعراء تے انعامات حاصل کیتے ہن اُنہاں دے ناں تلے لکھے ویندن۔

پہلا انعام گھنݨ والیاں نظماں

۱۔ زیادہ غلّہ اُگاؤ — تخلیق ملتانی

۲۔ مضبوط مرکز کی اہمیت — حافظ عبدالکریم دلشاد

۳۔ روزمرہ زندگی میں اسلامی شعار اپنانا — ڈاکٹر محمد خان بابر

۴۔ خاندانی منصوبہ بندی — فیض محمد دلچسپ

۵۔ قومی سالمیّت — سیفل شاری

ڈوجھا انعام گھنݨ والیاں نظماں

۶۔ زیادہ غلہ اُگاؤ — محمد لڈو خوش نثر

۷۔ مضبوط مرکز کی اہمیت — اقبال سوکڑی

۸۔ روزمرہ زندگی میں اسلامی شعار اپنانا	فیض محمد دلچسپ
۹۔ خاندانی منصوبہ بندی	نصر اللہ خاں ناصر
۱۰۔ قومی سالمیت	جانباز جتوئی

ترجھا انعام گھنن والیاں نظماں

۱۱۔ زیادہ غلہ اگاؤ	جانباز جتوئی
۱۲۔ مضبوط مرکز کی اہمیت	صالح محمد صالح
۱۳۔ روزمرہ زندگی میں اسلامی شعار اپنانا	محی الدین شاہ آثم
۱۴ خاندانی منصوبہ بندی	" "
۱۵ قومی سالمیت	صدیق طاہر

دل ودھاون کیتے انعام گھنن والیاں نظماں

۱۶۔ زیادہ غلہ اگاؤ	نسیم ملک ملتانی
۱۷۔ مضبوط مرکز کی اہمیت	نقوی احمد پوری
۱۸۔ روزمرہ زندگی میں اسلامی کردار اپنانا	رمضان طالب
۱۹۔ قومی سالمیت	مسرور کربلائی

انعامات دے بعد خالص سونے دا تمغہ (میڈل) جناب حبیب الرحمن ملک اسسٹنٹ ڈائریکٹر محکمہ اطلاعات مغربی پاکستان بہاولپور ڈویژن کوں پیش کیتا گیا۔ تے پاداں دے قریب لے جلسہ خیر خوشی نال ختم تھیا۔

سلیدار قرآن شریف کالی رات

دھرتی دا پنج میرا چاندی وا روپ

خط پتر

مکرمی! وعلیکم السلام۔ خیر ہے سئیں۔ خوش ہو۔ مبارک سوہنڑاں میڈی طرفوں وی قبول کرو۔ سنے گگڑی۔ ایڈوں تے ول اوڈوں۔ کیا حال ہے ڈولا۔ حاجی صاحب خوش ہن۔ اچھا سائیں ایہہ ڈسو ایجھے ڈیہے وچہ آ گئے ہاوے جو پورے ہک مہینہ دے بعد خط لکھنڑ دا فائدہ میاں خوشی کنوں میں پاگل تھیا بیٹھاں پتہ نی کیا کیا لکھی ویندا۔ خدا دی قسم صادق میاں مزا آ گے۔ خدا ساکوں اساڈے او۔ ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ ہوں۔ ۔ ۔ ۔ ۔ مقصد تے کامیاب کرے۔ تساں ایں آکھو۔ اچھا سئیں افسانہ تیار ہے۔ فجر یا پچھی فجر تہاڈے کول آ ولیسی۔ ۔ ۔ ۔ ہیں سئیں میں ایہہ امیداں تانگھاں قائم رکھ بیہاں۔ کہ تساں میکوں ضرور یاد کیتے بیندے راہسو۔ ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ صادق تیڈیاں گالھیں مذاقاں میڈے ناں تے تماں مرینداں۔ ظالم تھوڑے ڈینہہ احمد پور وچہ رہ تے ساڈے اُتے کتنے وڈے ظلم کر گئیں۔ دلبر دا نہوی۔ اچھا سوہنڑاں گالھ ایہہ ہے۔ میڈے ذمے کوئی مستقل مضمون رسالہ سرائیکی والا ہو۔ رسالہ سرائیکی جیویں صلاح کیتی ہاسے انویں بنڑاو۔ یاد کیا کراں خط چھوٹا ہے گالھیں ڈھیر ہن۔ میں کیڑھے پاسے ونجاں۔ اچھا غزل ہک تہاکوں روانہ کریندا ہاں، امید ہے تہاکوں ڈاہڈی پسند آسی

(تابعدار شوخ ریاستی عفی عنہ)

وسی جند دے پیر

سدا جیویں تے لکھ لکھ تھیویں۔

صادق بشیر سئیں۔

سلام علیکم! استاد سئیں کیا حال ہن۔ خوش رہ گیو دے نال ہئیں عید دا چندر تھی گیو دے پھل پھل۔

ع　　تُر آرس تاں ویندیں منہ مُکا

(خرم بہاولپوری)

عالیجناب برگیڈیر صاحب نال ملاقات تھئی ہائی۔ ایڈوں پچھ اوڈوں پچھ، پتہ لگا جو سئیں سہو رب تماں گئے ہوئے ہن۔ سُنیا ہئی جو تہاڈا اکسیڈنٹ تھی گیا ہے۔ ہنڑ کیا حال ہے۔ اللہ رحم کرے اللہ سئیں صحت ڈیوسے۔ آمین۔

اچھا اے ڈساوݨ سرائیکی رسالہ کڈݨ نکلدا پئے، ہک وی ڈو ہڑہ کاپی بھیجندا پیا۔ ہݨ امید ہے تساکوں پسند آسی۔ آچھا اجازت ڈیو۔

فقط:- تابعدار

(فیض محمد دلچسپ)

مکرمی صادق بشیر صاحب!

گالھ اے ہے جو میکوں بہوں خوشی تھئی ہے۔ اللہ تعالیٰ دی مہربانی ہے جو جناب بریگیڈیر صاحب تے تساں لوکاں دی محنت نال اساڈی زبان "سرائیکی" ایں سٹیج تے پُج گئی ہے جو اچ ہر کوئی او ٹکوں علیحدہ زبان منݨ لگ گئے۔ پر جیں ویلے میں رسالہ سرائیکی وچ اردو لکھیا ہویا ڈیکھداں تاں میڈا دل روون پئے ویندا ہے کتے آدھے۔

ع "کئی نال کریں ہا کاری وسے یار"

جتلا تساں اپݨے علاقے تاں تے علاقے دی زبان نال محبت رکھیندے وسے، او کہیں کنوں گھٹ کیعی۔

اے نوحہ جیڑھا ایں محرم تے لکھیا ہئی تے اللہ تبارک و تعالیٰ دی مہربانی ہے۔ جو ہر کہیں ایکوں پسند کیتا ہا۔ امید ہے تساں وی ایں کوں پسند کرنسے رسالے ۔ وچ مناسب جا ڈیسو۔ تے اخیر وچ دعا کریندا ہاں جو اللہ سائیں تہاکوں آپݨے ارادیاں وچ کامیاب کرے۔ آمین

فقط نیاز مند

(سفیر لشاری)

پرنٹر پبلشر:- بریگیڈیر نذیر علی شاہ

مطبع:- گردیزی پریس بہاولپور

مقام اشاعت:- فوجی بستی بہاولپور

سہ سالہ خدمات

سرائیکی ادبی مجلس (رجسٹرڈ) بہاولپور

پاکستان کی قومی زبان "اردو" کو علاقائی تاریخ ادب و ثقافت سے مالا مال کرنے کے لئے حکومت پاکستان کی سرپرستی میں ملک بھر کی علاقائی زبانیں پشتو، پنجابی، سندھی، گجراتی، بلوچی، براہوی وغیرہ کی ترقی و ترویج کے لئے منظم کوششیں جاری ہیں۔ مگر "سرائیکی" جو مغربی پاکستان کی مرکزی علاقوں میں کوئی ڈیڑھ کروڑ پاکستانیوں کی زندہ زبان ہے۔ اس کی ترقی، ترویج کا باقاعدہ نظام اب تک قائم نہیں ہو سکا۔ قوم کی اس ضرورت کو پورا کرنے کے لئے سرائیکی ادبی مجلس قائم کر کے بہاولپوری عوام نے مندرجہ ذیل خدمات سرانجام دی ہیں۔

۱۔ قیام ۱۵ اگست سنہ ۶۴ء کو سرائیکی ادبی مجلس بہاولپور کے نام سے ایک تنظیم قائم کی اور ۱۵ جون سنہ ۶۴ء کی جاری شدہ تنظیم "سرائیکی ادبی بورڈ بہاولپور" کو اس میں ضم کر دیا۔ اس مجلس کی صدارت بریگیڈیر سید نذیر علی شاہ صاحب اور محمد دین بشیر، بشیر احمد ظامی۔ صدیق طاہر کی پہلی انتظامیہ نے مجلس کا کام شروع کیا۔ اور ۶ فروری سنہ ۶۵ء سے ظامی صاحب نے استعفار پر محمود علی افسوس۔ نور محمد صاحب علوی۔ نجم الدین خان بالترتیب نائب صدر بنتے رہے۔ اور غلام محمد صاحب۔ عطا محمد صاحب۔ سیٹھ عبید الرحمن صاحب۔ مولوی نظام الدین حیدر صاحب۔ مولوی محمد فضل اللہ صاحب نے انتظامیہ میں شرکت کی عمومی اراکین کی حیثیت سے کئی دیگر بہاولپوری مجلس میں شریک ہوئے ہیں۔

۲۔ رجسٹریشن مجلس نے اپنی غیر سیاسی اور خالص علمی ادبی حیثیت کے تحفظ کے لئے اس کا آئین ۱۰ اکتوبر سنہ ۶۴ء کو حکومت سے منظور کرایا ہے۔

۳۔ رابطہ (۱) سرائیکی بولنے والے علاقوں کے لئے شعراء اور ادباء سے رابطہ قائم کر کے آج کوئی تیس زندہ شعراء کو ایک پلیٹ فارم پر اکھٹا کر لیا گیا ہے۔

(۲) سرائیکی کی خدمت کرنے والے ادارہ جات بزم فرید چاچڑاں شریف، بزم فیض لیاقت پور، بزم وشاد احمد پور، بزم ساحل ڈیرہ غازی خان، بزم ثقافت ملتان کے پاس وقتاً فوقتاً مجلس کی وفود بھیجی جا کر ان کی تقاریب میں شرکت کر کے باہمی اتحاد کو مضبوط کیا۔

(۳) ہفت روزہ "مدینہ" بہاولپور۔ "اختر" ملتان اور "قانون" ملتان کا تعاون حاصل کیا ہوا ہے۔

۴۔ مطبوعات | مجلس حسب ذیل کتب برائے ترقی و ترویج سرائیکی زبان طبع کرا چکی ہے۔

(۱) سرائیکی وا قاعدہ۔ مصنفہ:۔ محمد بشیر احمد صاحب ظامی۔ (۲) لغات سرائیکی مصنفہ محمد بشیر احمد صاحب ظامی۔ (۳) "خیابانِ خرم" (حصہ اول دیوان خرم) مصنفہ حافظ محمد نصیر الدین حسن صاحب خرم بہاولپوری (۴) آرمغان اوچ۔ اقتباس از دیوان شمس الدین صاحب گیلانی خامس۔ مؤلفہ سید نذیر علی شاہ صاحب۔ (۵) "ڈِٹ ویاں سنجوں"۔ سرائیکی کے تیس شعراء کا پُرسوز عرفانی کلام مؤلفہ صادق بشیر صاحب بہاولپوری۔

۵۔ ادبی و ثقافتی مجالس | (۱) دریائے ستلج کے کنارے (۲) ریگزار عرفانیہ کی چوٹیوں پہ (۳) الہلال اوسس ہوٹلوں میں اور (۴) ایبنہ اور بادیہ کے پُرفضا پھلواڑیوں میں مختلف اوقات میں مجلس کی طرف سے سرائیکی زبان سے متعلق بے شمار ادبی و ثقافتی مجالس منعقد کرائی گئیں جن میں سے اکثر مجالس کی صدارت کمشنر صاحبان بہاولپور سے مزین کر کے حکومت اور عوام دونوں کو سرائیکی خصوصیات سے لطف اندوز کرایا جاتا ہے۔

۶۔ سرائیکی سٹال | جشن روہی کی تقریب میں ہرسال فنی انداز کا علمی سٹال بنام "سرائیکی سٹال" سجایا جا کر علاقہ بھر کے لاکھوں عوام کی ایسی بنیادی خدمات سرانجام دی ہے۔ کہ جس کی نمایاں کامیابی پر مجلس کو انعام اور سرٹیفکیٹ عطا ہوئے۔

۷۔ سرائیکی مشاعرے | (۱) جشن روہی بہاولپور ۱۹۶۶ء میں پہلی بار سرائیکی کے نادر الکلام شاعر جناب جانباز جتوئی کو بہاولپوری عوام میں پیش کر کے سرائیکی زبان کی جاذبیت سے دُنیا کو روشناس کرایا۔

(۲) ۱۴ اگست ۱۹۶۶ء کے مشاعرہ میں اردو زبان کے تیس شعراء کے ساتھ سرائیکی کے صرف چھ شعراء کو پیش کر کے سرائیکی زبان کی فصاحت اور بلاغت کی دھوم مچوائی۔

(۳) یکم اکتوبر ۱۹۶۶ء "بزم فیض" لیاقت پور کے زیر اہتمام بہاولپور کے خادم اعظم جناب حافظ محمد نصیر الدین حسن صاحب خرم کی یاد منانے کے لئے بیادنت "پرنیوم خرم" کے نام پر ۵۰ شعراء سے ان کے مرحوم استاد کی خدمت میں عقیدت کے پھول پیش کرائے گئے۔

(۴) ۲۸ مارچ ۱۹۶۷ء کو جشن روہی بہاولپور کے سلسلہ میں زیر صدارت اعلیحضرت امیر محمد عباس خاں عباسی امیر بہاولپور نے مہتم بالشان خالص سرائیکی مشاعرہ منعقد کرایا کہ جس کی شہرت تمام پاکستان میں پھیل گئی ہے۔ اور اسی میں پیش کیا جانے والا سرائیکی پروگرام انسانی لطافت، جاذبیت، فصاحت و بلاغت کی وجہ سے اتنا مقبول ہوا کہ پاکستان ریڈیو اس کے پروگرام کو کئی دفعہ نشر کر چکا ہے۔

(۵) برگزیدہ سید نذیر علی شاہ صاحب صدر مجلس ہذا کی ذاتی کوششوں سے مجلس کی سرپرستی اعلیحضرت

امیر بہاولپور۔ ڈویژنل کمشنر صاحبان۔ جناب ڈپٹی کمشنر صاحبان اور جناب نظام الدین حیدر صاحب اور سیٹھ عبید الرحمٰن صاحب نے مجلس کا سرپرست بننا قبول کر لیا ہے۔ اور ڈویژنل کونسل، ڈسٹرکٹ کونسل اور بلدیہ بہاولپور سے وقتاً فوقتاً مالی اعانت حاصل کرائی ہے۔

۸۔ اعتراف (۱) مجلس کے علمی رابطہ کی بدولت آج پنجاب یونیورسٹی کے علما نے اعتراف کر لیا ہے کہ کسی زمانہ میں تمام وادیٔ سندھ کی زبان سرائیکی تھی۔ اور سرائیکی کے ادیب سینکڑوں برس سے اردو کی ایسی خدمت کرتے رہے ہیں کہ جس سے لکھنؤ کا سا انداز معلوم ہوتا ہے۔

(۲) شکاگو یونیورسٹی امریکہ نے سرائیکی زبان کی اہمیت سے متاثر ہو کر SARAIKI IN ENGLISH تیار کرنے کے لئے مشترکہ طور پر کام کرنے کی اپنی خدمت پیش کی ہے۔

۹۔ طلائی تمغۂ امتیازِ صادق اعلیٰحضرت امیر بہاولپور کے پاکستان کے لئے اپنی تمام ریاست کو قربان کر دینے کے ایثارِ ملی کی یاد میں ایک طلائی تمغہ بنام سرائیکی امتیازِ صادق سرائیکی ادبی مجلس کی طرف سے سالِ رواں میں سرائیکی زبان کی بہترین خدمت کرنے والے کو پیش کیا جاتا ہے۔ چنانچہ امسال یہ تمغہ جناب حسین حیدر صاحب سابق کمشنر بہاولپور جنہوں نے سرائیکی نظموں کو انعامی مقابلہ کے لئے حاصل کر کے سرائیکی زبان کی مقبولیت کا انتظام فرمایا ہے۔

(ب) سرائیکی کے مشاعرہ اور دیگر پروگراموں کی نشر و اشاعت میں بے لوث خدمت کرنے پر انفارمیشن کو ۳۰ جون ۶۶ء کو مجلس نے جناب ملک حبیب الرحمٰن صاحب اسسٹنٹ ڈائریکٹر ایک طلائی تمغہ (اعزازِ سرائیکی) پیش کیا۔

۱۰۔ مالیات سرائیکی ادبی مجلس رجسٹرڈ کے پاس سابقہ تین برس میں جملہ رقوم کی آمد و خرچ کا حساب باقاعدہ رکھا جا کر اس کی پڑتال (۱) نمائندہ حبیب بنک (بنکرز مجلس) کے ذریعے کرائی گئی۔

(۲) گورنمنٹ پاکستان کے مقرر کردہ آڈٹ آفیسر صاحب لوکل آڈٹ بہاولپور سے دوبارہ پڑتال کرائی گئی۔

(۳) ڈسٹرکٹ کونسل بہاولپور کی "آڈٹ کمیٹی" کے ذریعہ تیسری بار پڑتال کرائی گئی۔ اور سب پڑتال کنندہ کے تحریری سرٹیفکیٹ کہ حسابات صحیح اور تسلی بخش پائے گئے۔ گوشوارہ آمد و خرچ عوام کے ملاحظہ کے لئے صفحہ پر پیش کیا ہے۔

۱۱۔ برسی (سابق امیر بہاولپور اعلیٰحضرت امیر صادق محمد خاں پنجم عباسی مرحوم مغفور کی پہلی برسی) کے سلسلہ میں بتاریخ ۲۴ مئی ۶۷ء کو صبح مسجد صادق میں ختم کلام پاک کر دیا گیا۔ اور شام کو زیر صدارت عالیجناب میر عجم خاں صاحب تمغۂ قائد اعظم کمشنر بہاولپور ایک عوامی جلسہ لائبریری گراؤنڈ میں منعقد کرایا گیا۔ جس میں اہالیان (سابق ریاست بہاولپور) حال بہاولپور ڈویژن کی طرف سے اردو، پنجابی اور سرائیکی میں مرثیہ جات پیش ہوئے۔ اور سیٹھ عبید الرحمٰن صاحب

نائب صدر بلدیہ بہاولپور اور جناب صدیق طاہر صاحب پرلیس رپورٹر محکمہ اطلاعات نے امیر مرحوم کی عوامی خدمات کو سراہا۔ اور اس موقعہ پہ صدر مجلس جناب بریگیڈیر سید نذیر علی شاہ صاحب نے یتیم خانہ کے بچوں میں طعام پیش کیا۔ اور اگلے روز مجلس کو وفد نے صادق گڑھ پیلس میں امیر محمد عباس عباسی امیر بہاولپور کی خدمت میں حاضر ہو کر فاتحہ خوانی کی۔ اور تبرک ختم کلام پاک پیش کیا۔

شکریہ! سرائیکی ادبی مجلس رجسٹرڈ بہاولپور کے صدر و اراکین اللہ تعالیٰ کے شکریہ کے بعد اعلیحضرت امیر بہاولپور عالیجناب کمشنر صاحب بہاولپور ڈویژن۔ جناب ڈپٹی کمشنر صاحبان بہاولپور۔ بہاولنگر و رحیم یار خان۔ نائب صدر ڈسٹرکٹ کونسل بلدیہ بہاولپور۔ ادباء اور شعراء و سرائیکی اور سرائیکی عوام کا شکریہ ادا کرتے ہیں کہ جن کے تعاون سے مجلس ہذا اتنے قلیل عرصہ میں اتنے عظیم منصوبے مکمل کرا لینے ہیں۔ اور بارگاہ ایزدی میں دست بدعا ہیں کہ مجلس کو اس سے بھی بڑی خدمت کا موقعہ عطا فرمائے۔

دعوت

آخر میں تمام سرائیکی نواز دوستوں کی خدمت میں دعوت پیش کی جاتی ہے۔ کہ سرائیکی زبان کی خدمت کے لئے قدمے، قلمے، سخنے، دامے، درمے سرائیکی ادبی مجلس رجسٹرڈ بہاولپور کی اعانت فرما کر اپنے علاقہ کی علمی، ادبی خدمت سرانجام دیں۔

آچنڑاں دل یار پیلو پکیاں نی وے (فرید)

گوشوارہ آمد و خرچ سرائیکی ادبی مجلس رجسٹرڈ بہاولپور

۱۵ ارجون ۱۹۶۴ء تا ۳۱ دسمبر ۱۹۶۶ء

آمدنی		خرچ	
I. چندہ رکنیت		I. مطبوعات سرائیکی	
تاحیات صدر صاحب	۱۰۰ — ۰۰	سرائیکی دا قاعدہ	۶۷۱ — ۰۰
عام اراکین	۷۱ — ۰۰	لغت سرائیکی	۲۸۸۳ — ۲۵
میزان:	۱۷۱ — ۰۰	خیابان خرم	۱۴۸۵ — ۲۷
نوٹ: عنایت از صدر مجلس بریگیڈیر نذیر علی شاہ صاحب		ارمغان اوچ	۸۲۲ — ۵۰
		میزان:	۵۸۶۲ — ۱۱

۲۲-۱۰-۶۴ کو	۲۰۰ — ۰۰
۱۶-۱۰-۶۶ کو	۱۰۰ — ۰۰
۲۶-۳-۶۶ کو	۱۰۰ — ۰۰
	۴۰۰ — ۰۰

III۔ قرض حسنہ از صدر مجلس برگیڈیر نذیر علی شاہ صاحب

۳-۷-۶۴ کو	۱۰۰ — ۰۰
۵-۸-۶۴ کو	۲۵۰ — ۰۰
۱۶-۱۲-۶۴ کو	۴۰۰ — ۰۰
۲۳-۵-۶۵ کو	۱۶ — ۵۴
۲۰-۵-۶۵ کو	۹۵ — ۰۰
۱-۶-۶۵ کو	۴۴ — ۵۱
۲۳-۱۰-۶۶ کو	۵۰۰ — ۰۰
۳۰-۷-۶۶	۷۱ — ۰۰
میزان	۱۴۷۷ — ۰۰

IV۔ عطیات سرکاری

۷-۵-۶۵ کو ڈویژنل کونسل بہاولپور	۵۰۰۰ — ۰۰
۹-۴-۶۶ کو بلدیہ " "	۵۰۰ — ۰۰
۶-۷-۶۶ کو ڈویژنل کونسل بہاولپور	۲۰۰۰ — ۰۰
۳-۹-۶۶ کو ڈسٹرکٹ کونسل بہاولپور	۴۰۰ — ۰۰
کو بلدیہ کونسل بہاولپور	۵۰۰
میزان	۸۴۰۰

V۔ عطیات متفرق

۳۰-۱۰-۶۵ کو از جناب نظام الدین حیدر صاحب	۱۰۰ — ۰۰
	۱۰۰ — ۰۰

VI۔ فروخت کتب مطبوعہ مجلس

۵-۸-۶۶	۱۹۰ — ۹
۱۹-۱۱-۶۶	۲ — ۲۵
میزان	۱۰۷۴ — ۰۰

II۔ سہ ماہی رسالہ سرائیکی

۲۳-۵-۶۶ ۔ پہلا شمارہ	۶۵۱ — ۶۵
۱۱-۸-۶۶ ۔ دوسرا شمارہ	۲۲۶ — ۲۰
۶۵-۱۰-۶۶ تیسرا "	۳۴۰ — ۳۳
۱۴-۱۲-۶۶ ۔ چوتھا "	۶۴۱ — ۰۰
میزان	۱۸۵۹ — ۱۸۰

III۔ خرید کتب لائبریری۔	۴۹ — ۵۰
IV۔ ثقافتی مجالس	۹۱۰ — ۰۰
مشاعرے	۲۱۵ — ۰۰
امداد مقامی پریس	۵۰۵ — ۴
تعارفی دفود	۸۱ — ۱۹
میزان	۱۷۱۲ — ۲۵

واپسی قرض حسنہ	۹۱ — ۴۷

V۔ اخراجات دفتر

خرچہ رجسٹری آئین مجلس	۷۱ — ۰۰
سٹیشنری	۲۱۵ — ۱۹
ڈاک خرچ	۱۰۳ — ۲۹
سٹاک	۱۴ — ۰۰
مہمان نوازی	۱۱ — ۷۰
میزان	۴۱۵ — ۹

VI۔ نقد زیر دست۔	۷۵۸ — ۸۲
میزان خرچ۔	۱۰۷۴۸ — ۲۳

نوٹ :۔

یکم جنوری سنہ ۶۷ء تا ۳۰ جون سنہ ۶۷ء کا بیلنس شیٹ اکتوبر کے شمارہ میں پیش ہوگا۔

Quarterly SERAIKI Regd. B. No. Bahawalpur

خیر خلق کے سلسلہ کے اشتہارات اور اطلاعات اس رسالہ میں مفت شائع کرائے جا سکتے ہیں ۔

What is Seraiki?

Seraiki, the name given to this magazine is the name of one of the regional Languages of West Pakistan-about ten million Pakistanis speak Seraiki. Owing to its links with Mohenjo Daro - Harappa civilization and on account of its linguistic connections with Arabic - Persian - Hindi & Turkish, Seraiki can render valuable service in recovering & reclaiming much of the lost history of the Indus Valley.

The language and the people of this region have something in-born in them to help in the advancement of human virtues.

Climatically, the region has delightful winters and offers ideal opportunity for tourists.

ٹائٹل مطبوعہ : مکتبۂ جدید پریس ؛ لاہور